

Stavovi odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama

Marušić, Marinela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:843272>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARINELA MARUŠIĆ

STAVOVI ODGOJITELJA O PROCESU PRILAGODBE DJECE U JASLICAMA
Diplomski rad

Pula, rujan 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARINELA MARUŠIĆ
STAVOVI ODGOJITELJA O PROCESU PRILAGODBE DJECE U JASLICAMA
Diplomski rad

JMBAG: 0303050494, izvanredni student

Studijski smjer: Sveučilišni diplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Problematika zlostavljanja i zanemarivanja djece

Znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo

Znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti

Znanstvena grana: Pedijatrija

Mentor: doc. dr. sc. Mladen Jašić

Pula, rujan, 2024

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Marinela Marušić, kandidatkinja za magistru ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Marinela Marušić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom „Stavovi odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

_____

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. DIJETE OD 0 DO 3 GODINE.....	2
1.1.1. Emocionalni razvoj.....	3
1.1.2. Socijalni razvoj.....	4
1.1.3. Spoznajni razvoj	5
1.1.4. Razvoj govora	7
1.2. PRIVRŽENOST	9
1.2.1. Faze razvoja privrženosti.....	11
1.2.2. Faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti (od rođenja do drugog mjeseca)	11
1.2.3. Faza diskriminativne socijalne reakcije (od drugog do sedmog mjeseca).12	
1.2.4. Usmjereni privrženost (od osmog do dvadeset četvrtog mjeseca)	12
1.2.5. Usmjereni partnerstvo (od dvadeset četvrtog mjeseca)	13
1.2.6. Stilovi privrženosti	13
1.2.6.1. Sigurna privrženost ili tip B privrženosti	13
1.2.6.2. Nesigurno-izbjegavajuća privrženost (tip A privrženosti).....	14
1.2.6.3. Nesigurno-ambivalentna (opiruća) privrženost (tip C privrženosti)	14
1.2.6.4. Dezorganizirano-dezorijentirana privrženost (tip D privrženosti)	15
1.3. PRILAGODBA U JASLICAMA	16
1.3.1. Separacijska anksioznost	17
1.3.2. Uloga roditelja i odgojitelja tijekom prilagodbe	18
1.4. ODGOJITELJ DJECE JASLIČKE DOBI	20
1.4.1. Zadaće odgojitelja u jaslicama	21
1.5. PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA	22
1.5.1 Otvorenost za suradnju	23
1.5.2. Važnost komunikacije.....	24
1.6. ŠTO KADA SURADNJA OBESHRABRUJE ODGOJITELJE?	25

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	26
3. CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA.....	26
4. UZORAK	27
5. MJERNI INSTRUMENT I POSTUPAK.....	28
6. REZULTATI.....	29
7.RASPTAVA.....	47
8. ZAKLJUČAK.....	50
9. LITERATURA.....	52
10. PRILOG, POPIS TABLICA I SLIKA	55
11.SAŽETAK.....	64

1. UVOD

Suvremeno društvo brigu o najmlađima gleda kao neizostavan dio odgojno-obrazovnog sustava. Jaslice, kao prvi formalni korak u procesu obrazovanja djece od 0 do 3 godine, predstavljaju prvi model s kojim se djeca susreću u obrazovnom procesu. U skladu s tim, pitanje prilagodbe djeteta u jaslicama postaje ključno područje interesa, a stavovi odgojitelja prema ovom procesu igraju ključnu ulogu u oblikovanju kvalitetne brige i podrške za najmlađe sudionike (Stokes Szanton, 2005).

Dijete ulaskom u jaslice nailazi na novu okolinu koja za njega predstavlja trenutak obilježen promjenama i prilagodbama. Odgojitelji, roditelji i sredina u kojoj malo dijete živi imaju važnu ulogu u postizanju što lakše separacije iz obiteljskog doma u jaslice (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018). No nameću se pitanja o stavovima odgojitelja prema procesu prilagodbe, jer njihova uloga ima značajan utjecaj na kvalitetu djetetova prijelaza iz doma u jaslice.

Ovaj diplomski rad temeljit će se na istraživanju i analizi stavova odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama, s posebnim naglaskom na razumijevanju njihovih uvjerenja, izazova i strategija koje primjenjuju u praksi. Cilj je ovog diplomskog rada ispitati ulogu odgojitelja tijekom razdoblja prilagodbe, kako bi se stvorila bolja razumijevanja, koja će poslužiti unapređenju pristupa i podrške u tom osjetljivom procesu. Ovim radom nastojat ćemo proširiti spoznaje o ulozi odgojitelja u podršci procesu prilagodbe, uz nadu da će dobiveni uvidi služiti kao smjernice za unapređenje prakse i promicanje optimalnog razvoja najmlađih članova naše zajednice.

1.1. DIJETE OD 0 DO 3 GODINE

Kada govorimo o tradicionalnom odgoju, govorimo o pristupu prema kojemu djeca pasivno primaju znanja podučavanjem i obukama, no suvremenim spoznajama dolazimo do novog pogleda na odgoj djece. Sve češće se na dijete gleda kao na kreativnog, aktivnog i kompetentnog pojedinca, koji na svoj način istražuje i kreira svijet koji ga okružuje, te način na koji utječe na vlastiti razvoj.

Shvaćanje djeteta uvelike se promijenilo, te se sada na dijete gleda iz različitih aspekata: dijete treba gledati kao zasebnu individuu, koju treba shvaćati ozbiljno i s poštovanjem, dijete samostalno sudjeluje u svom odgoju i obrazovanju, djetinjstvo je razdoblje u kojem se dijete razvija, unaprjeđuje svoje kvalitete i vrijednosti. Gledanje na djecu kao na zasebne individue koje imaju svoje vrijednosti, odraslima predstavlja specifične zahtjeve u odgoju i obrazovanju. Ti zahtjevi odnose se na prilagođavanje sposobnostima djece, uvažavanjem njihovih specifičnih potreba i interesa, te uzimajući u obzir kulturu i sredinu u kojoj se odgojni proces odvija (Maleš, 2011).

Od rođenja djeteta roditelji nastoje obogatiti djetetovo okruženje trudeći se opoditi prema djetetu putem fizičkog dodira, gesti, pogleda i osjećaja. Tijekom prve dvije godine kod djeteta se počinju razvijati osjetila, u tom periodu dijete uči puzati, gegati se, brbljati, govoriti te slušati i razumjeti govor i jezik. Rastom djeteta otkriva se i njegov temperament i osobnost (Diamond i Hopson, 2002).

Svako je dijete jedinstveno, pa će u razvoju biti prisutne i individualne razlike. Roditelji, odgojitelji i skrbnici igraju ključnu ulogu u podržavanju dječjeg razvoja pružanjem odgovarajućih poticaja i odgovarajuće podrške u skladu s individualnim potrebama svakog djeteta. Socijalni, emocionalni, spoznajni i kognitivni aspekti razvoja nisu odvojeni jedan od drugoga, već su međusobno povezani na višestruke načine (Nenadić, 2002).

Posljednjih tridesetak godina dolazi do shvaćanja razvoja male djece. Sada imamo dublji uvid u sposobnosti novorođenčadi već u prvih nekoliko dana i tjedana života, kao i u njihovu kompetenciju u toj najranijoj dobi (Stokes Szanton, 2005).

1.1.1. Emocionalni razvoj

Od najranije dobi razvijaju se djetetove emocije. Djeca vrlo rano otkrivaju osjećaje poput ljubavi, radosti, ljutnje, frustracije, tuge, stida, straha i srama (Stokes Szanton, 2005). Emocije koje dijete iskazuje od najranije dobi prate promjenjivost i intenzitet pojave. Intenzitet emocija često dovodi do dramatičnih emocionalnih reakcija malog djeteta. Kratkotrajnost emocija uzrokuje brzu izmjenu različitih, pa čak i suprotstavljenih emocija. Dijete može u jednom trenutku plakati i vrištati, da bi već u sljedećem tražilo nježnost. Osnovne emocije s vremenom evoluiraju u specifična emocionalna stanja. U području psihologije, ističu se dvije faze emocionalnog razvoja djeteta u razdoblju od dojenčadi do završetka treće godine života: izgradnja povjerenja i razvoj autonomije. U tom razdoblju ponašanje djece odvija se između ove dvije krajnosti. Djeca koja su u ranoj fazi života okružena pažnjom razvijaju snažno povjerenje, a tijekom daljnjeg razvoja teže prema sve većoj samostalnosti (Nenadić, 2002).

Reakcije odgojitelja mogu značajno utjecati na emocionalni razvoj djeteta, potičući ili ograničavajući njegov rast. Visoka razina osjetljivosti roditelja i odgojitelja ključna je za podršku emocionalnom razvoju djeteta. Izražavanje emocija može pružiti djetetu podlogu za učenje, te bi odrasli trebali pomoći djeci da razumiju vlastite emocije, pomoći im da postanu osjetljiviji prema osjećajima drugih te da pronađu učinkovite strategije za suočavanje s raznolikim emocijama koje doživljavaju (Stokes Szanton, 2005). U ovom periodu dolazi do razvoja pojma o sebi. Razvoj pojma o sebi usko je povezan s emocionalnim i socijalnim razvojem. Stabilan odnos s bliskim osobama predstavlja jedan od ključnih izvora samopouzdanja kod djece u jaslčkoj dobi. Sve aktivnosti, uključujući i svakodnevne rutine, imaju ulogu u oblikovanju svijesti o vlastitim sposobnostima. Način na koji odrasli reagiraju na dijete uvelike pridonosi djetetovom samopoimanju sebe. Mala djeca traže potvrdu vlastite individualnosti. Često iskazuju svoju neovisnost od odraslih provjeravanjem koliko se mogu osloniti na sebe u određenim situacijama. Kako bi se razvila dječja autonomija, potrebno je djeci pružiti različite izbore (Nenadić, 2002).

U razdoblju od 12. do 18. mjeseca dijete razvija emocionalnu povezanost s jednom ili više osoba. Djeca tada pokazuju strah od odvajanja, izražavaju ljutnju te oko 18. mjeseca jasno izražavaju ljubomoru. Također, pokazuju interes za vršnjacima na način da ih dodiruju, izražavaju ponos i zadovoljstvo kada postignu nešto novo. Dob-

ro razumiju značenje radnji odraslih i njihovih gesta. U ovoj fazi dolazi do negativizma kao dokaza njihove samostalnosti.

U razdoblju od 18. do 24. mjeseca dijete oponaša načine izražavanja emocija od odraslih. Strah od odvajanja postaje sve manji, ne pojavljuje se tako često. Dijete izražava ljubomoru, pojavljuje se veliki napredak u govornom sporazumijevanju i suradnji s vršnjacima, no u ovom su razdoblju sukobi s vršnjacima učestali. Dijete sve češće imitira radnje odraslih iz okruženja. Postaje sve svjesnije osjećaja drugih, izražava sažaljenje i pokazuje težnju da pomogne. U isto vrijeme, povećava se negativizam, karakterističan za prethodno razdoblje.

Tijekom druge i treće godine smanjuje se strah od udaljavanja i od neznanih osoba. Emocionalna povezanost izražava se u težnji da odrasle osobe budu prisutne i prate aktivnosti djeteta. Ljubomora postaje još jedan oblik povezanosti s odraslima. Dijete ulazi u razdoblje izgradnje vlastitog identiteta. U ovoj dobi, dijete ne razvija postojan osjećaj krivnje, već se on javlja kao reakcija na odraslu osobu. Glavni mehanizam učenja izražavanja emocija imitacija je odraslih. Sve češće su interakcije među djecom. Ponekad se tijekom igre pojavljuju prvi znakovi suradnje (Nenadić, 2002).

1.1.2. Socijalni razvoj

Djeca rođenjem stupaju u aktivne odnose s drugim ljudima. Kroz socijalnu komunikaciju s drugom djecom, djeca uče o odnosima, stječu znanja o društvenim sposobnostima i o načinu kako funkcioniraju odnosi unutar zajednice i skupine. Socijalizacija označava proces učenja pravila i običaja specifičnog društva. Od najranije djetetove dobi, socijalizacija je neiscrpan izvor istraživanja. Kada djeca prekrše norme prihvatljivog ponašanja, to često proizlazi iz nedostatka iskustva ili iz nedovoljno razvijenih sposobnosti, a ne nužno iz karakterne slabosti ili namjere da izazovu odrasle. Tijekom odrastanja počinju razumijevati pravila i vrijednosti društva u kojem žive. Djetenče sa sobom donosi potrebu za bliskošću i kontaktom. Zadovoljavanje njihovih osnovnih potreba najbolje se postiže kroz stimulativnu,

dosljednu i brižnu interakciju s nekoliko odraslih osoba koje su ih prepoznale kao jedinstvene individue. Puzači i gegavci iskazuju veliko zanimanje za okolinu i vršnjake, no tijekom interakcije potrebni su nadzor i podrška odraslih. Osnovni sudionici u njihovom socijalnom razvoju samo su jedna ili nekoliko odraslih osoba koje ih prate i podržavaju. Djeca jasličke dobi iskazuju želju za kontaktom s drugom djecom, no istodobno im je nužna i podrška odraslih. U tim životnim razdobljima odrasli imaju ključnu ulogu u vođenju djece kroz interakcije, održavanje odnosa i rješavanje konflikata.

Odgojitelji, kao ključni sudionici dječjeg društvenog razvoja, imaju važnu ulogu u promicanju pozitivnih odnosa. Promicanje pozitivnih društvenih odnosa među djecom i vršnjacima postiže se kroz različite metode koje odgojitelji primjenjuju. Tijekom dana, važno je da odgojitelji stvaraju prilike za socijalnu interakciju i da osiguravaju dovoljno materijala i prostran prostor za zajedničku dječju igru. Zadaća odgojitelja je da s djetetom ostvari blizak odnos, kako bi s njim stvorio stabilnu vezu, koja je od izrazitog značenja tijekom prve tri godine djetetova života.

Odrasle osobe trebaju biti uzor djeci kako bi ona uspješno prošla proces socijalizacije. Djeca upijaju obrasce ponašanja promatrajući druge oko sebe. Ako odrasli pruže pozitivan primjer, djeca će naučiti razlikovati dobro i loše ponašanje. Osim toga, odgojitelji mogu primijeniti tehniku supstitucije i preusmjeravanja, koja uključuje privlačenje djetetove pažnje i ponudu alternativnog rješenja kako bi se izbjegle neprimjerene reakcije ili postupci. Nadalje, potrebno je koristiti i pravila koja predstavljaju usmjeravanja za ponašanje. Da bi djeca bolje razumjela pravila, važno je da ona budu precizna, izražena pozitivnim jezikom i popraćena obrazloženjem (Stokes Szanton, 2005).

1.1.3. Spoznajni razvoj

Kako bi se djetetov mozak razvio, potrebno je stimulativno okruženje. Roditelji i odgojitelji imaju ključnu ulogu u stvaranju kvalitetnih iskustava za optimalan razvoj djeteta. Djeca u jaslicama istražuju okolinu i predmete oko sebe koristeći se svojim osjetilima – dodir, okus, miris i sluh. Ovom istraživačkom procesu djeca pristupaju

istraživanjem karakteristika predmeta te uče kroz pozitivna i negativna iskustva (Stokes Szanton, 2005).

Djeca neprekidno istražuju i eksperimentiraju predmetima kako bi istražili njihov oblik i strukturu. Kognitivni razvoj također obuhvaća razumijevanje odnosa između predmeta. Starija djeca jasličke dobi grupiraju predmete, slažu ih prema veličini i težini, a svojstva predmeta percipiraju lakše kroz koncepte suprotnosti, poput veliko-malo ili vruće-hladno. Važan aspekt spoznajnog razvoja usvajanje je pojma uzročnosti. Primjer razvoja uzročnosti može biti shvaćanje činjenice da se, kad se stisne gumb, svjetlo na igrački upali. Kroz ponovljena iskustva, dijete postupno usvaja uzročnu povezanost između svoje radnje (pritiskanja gumba) i rezultata (svjetlosti), razvijajući time svoje razumijevanje uzročnosti u svijetu oko sebe (Nenadić, S, 2002). Dojenčad i djeca jasličke dobi na taj način shvaćaju kako njihove aktivnosti utječu na ishod. Odgojitelji potiču spoznajni razvoj poticanjem djece da djeluju te ih uključuju u razgovor o njihovim aktivnostima. Aktivno reagiranje na dječju inicijativu omogućuje optimalan razvoj djeteta (Stokes Szanton, 2005).

Apstraktno mišljenje i razumijevanje simbola utječe na razvoj spoznaje. U djetinjstvu je ograničeno razumijevanje simbola. Kroz brojna iskustva s predmetima i okolinom, dijete postepeno razvija razumijevanje pojmova i prelazi na shvaćanje simbola (Nenadić, 2002).

Za obogaćivanje dječjeg iskustva nije nužno koristiti skupe igračke. Dijete može otkrivati svoj svijet kroz igru s jednostavnim, svakodnevnim materijalima. Svako kućanstvo nudi izobilje običnih predmeta, poput kartonskih tuljaca, kutija, praznih ambalaža, posuđa i drugih resursa koji su idealni za istraživanje. Dojenčad i mala djeca prirodno uče bez obzira na okolnosti. Cilj odraslih je potaknuti ih da uče ono što je važno za njihov razvoj na način koji je učinkovit i pruža im radost (Stokes Szanton, 2005).

1.1.4. Razvoj govora

Govor je vještina i atribut kojim se ljudi izdvajaju od drugih živih bića. Koji će jezik usvojiti i kako će taj jezik upotrebljavati kao alat za razmišljanje i komunikaciju, ovisi o ranim godinama djeteta. Prije nego što počinju izgovarati riječi, novorođenčad i djeca uspostavljaju kontakt mimikom lica, držanjem tijela, pokretom, gugutanjem i plačem (Stokes Szanton, 2005).

Djeca usvajaju jezik kroz rana iskustva, u procesu koji spontano napreduje istovremeno s razvojem sposobnosti apstraktnog razmišljanja. Djeca prvo prepoznaju intonaciju. U najranijoj dobi dijete je sposobno razaznati kada netko izražava ljutnju ili mu nastoji izmamiti osmijeh. Intonacija je obično prva koju mala beba nastoji imitirati. Tijekom igre, odrasli često čuju dijete kako izgovara nešto što zvuči smisleno, iako koristi besmislene slogove. Prije nego što mogu sama sastavljati rečenice, djeca shvaćaju ono što im se govori. Kako bi dijete razumjelo riječi i pojmove, potrebno je da odrasli izlažu riječi povezane sa stvarima koje dijete promatra oko sebe (Nenadić, 2002).

Rani govor često biva netočan. Djeca u jaslicama često još nisu ovladala prvim riječima. Mnoga od njih i dalje koriste gestovnu komunikaciju tijekom prve dvije godine, što predstavlja prijelaz između neverbalne i verbalne komunikacije. Kroz geste, dijete može ukazivati na drugu djecu u sobi ili pokazivati da netko plače. Geste i dalje ostaju kao dopuna izražavanju, posebno u situacijama kada ograničen rječnik još ne omogućuje željenu snagu izraza (Došen- Dobud, 2004).

Kada prate komunikacijsko ponašanje dojenčadi i male djece, odgojitelji bi trebali biti svjesni raznolikosti i razlika u brzini normalnog razvoja, iako su faze slične. Svako dijete prolazi kroz iste etape: gukanje, tepanje pa zatim izgovaranje prve riječi, ali s različitim tempom. Odgojitelji bi trebali pratiti mogućnosti i razvojni govor svakog djeteta i prema tome se prilagođavati djeci. Dojenčad, puzavci, gegavci i djeca jasliske dobi usvajaju jezik putem slušanja i izgovaranja. Taj proces može biti poboljšan ako odrasli potiču i podržavaju napore djece da se izraze verbalno. Svakodnevne rutine, poput mijenjanja pelena ili obroka, pružaju izvrsne prilike za razvijanje govornih vještina. Posebno je mijenjanje pelena povoljno za uspostavu komunikacije u jedan na jedan situaciji, gdje se odgojitelj može potpuno posvetiti jednom djetetu. Čitanje bi

se svakodnevno trebalo praktimirati jer ima značajnu ulogu u poticanju razvoja govora kod male djece. Kada odgojitelj čita polako, djeca mogu uživati u bogatstvu jezika i različitim glasovima. Osim čitanja, većina male djece uživa u glazbi, posebno u ritmu pjesmica. Kako bi odgojitelji potaknuli rani razvoj govora, ključno je da budu uzor pravilnog izražavanja. Važno je da odgojitelji prihvate dječji govor, čak i kada nije potpuno točan, dok sami trebaju koristiti pravilan govor. Djeca će s vremenom, svako u svom ritmu, ispravljati svoje jezične greške jer će oko sebe imati priliku čuti ispravan govor. Jaslice predstavljaju izvrsno okruženje za poticanje razvoja dječjeg govora, pod uvjetom da odgojitelji razumiju i cijene metode kojima mogu poticati taj razvoj (Stokes Szanton, 2005).

1.2. PRIVRŽENOST

Stručnjaci iz raznih grana psihologije smatraju da rano djetinjstvo i iskustva koje dijete stječe tijekom toga razdoblja u odnosu sa skrbnikom/roditeljem predstavlja važnu funkciju u njegovu razvitku kao i u formiranju poremećaja ličnosti. Teorija privrženosti smatra da razvoj i opstanak svakog ljudskog bića, u najranijem djetinjstvu ovisi o odraslima (Ajduković, Kregar, Orešković i Laklija, 2007).

Teorija privrženosti počela se primjenjivati 80-ih godina 20. stoljeća, kada je Bowlby razvio temelj privrženosti prema kojem ona funkcionira od rođenja do smrti (Ručević i Mihalj, 2013).

Razvoj osnovnog povjerenja predstavlja temelj na kojem počiva svaki zdrav psihički razvoj. Taj proces obuhvaća povjerenje u to da će osnovne potrebe, poput hrane, biti zadovoljene i da će djetetove potrebe biti pažljivo ispunjene, uz pružanje topline i ljubavi. Kako dijete raste, počinje razvijati privrženost prema roditeljima i drugim osobama koje zauzimaju značajnu ulogu u njegovu životu. To je razdoblje u kojem djeca počinju "prepoznavati" sebe i graditi svoj identitet (Stokes Szanton, 2005). Stvaranje osjećaja povezanosti i emocionalnih veza unutar obitelji ostavlja dugotrajne tragove u djetetovu razvoju. Razvoj ličnosti djeteta ovisi o tome hoće li obitelj njegovati odnos privrženosti i podržavati autonomiju ili će se u obitelji njegovati odbacivanje i pretjerana kontrola od strane roditelja. Odnosi između roditelja i djeteta postaju model za kasnije odnose koje dijete izgrađuje s drugim ljudima u široj društvenoj zajednici. Kako bi se stvorila snažna veza djeteta i roditelja, potrebno je da roditelji pružaju zdravo i poticajno okruženje te da izgrade snažnu vezu s djetetom pružajući mu pažnju i podršku sve do njegove samostalnosti (Maleš, 2011).

Roditelji utječu na okruženje u kojem se dijete razvija. Dodir, riječi, pogledi dio su pozitivnog okruženja za dijete (Hopson i Diamond, 2002). Kada spominjemo zdravu i poticajnu obitelj, mislimo na obitelj koja osigurava djetetu potrebnu zdravstvenu skrb, ima čvrste veze s proširenim obiteljskim krugom, surađuje sa školom i aktivno se uključuje u širu zajednicu. Organizacija zajedničkih aktivnosti, slobodnog vremena, međusobno povjerenje, transparentna komunikacija, toplina i poštovanje indivi-

dualnih sloboda unutar postavljenih granica predstavljaju ključne elemente takve obiteljske dinamike. Cilj privrženosti jest razvijanje osjećaja sigurnosti (Maleš, 2011).

Figura privrženosti smatra se osobom na koju se dijete može osloniti. Doživljaj figure privrženosti kao sigurne baze omogućava djetetu slobodno izražavanje, igru i druga socijalna ponašanja. Figura privrženosti smatra se osobom koja može osigurati djetetu fizičku i emocionalnu brigu (Tatalović-Vorkapić, 2020).

Kada dijete postane uznemireno, oba roditelja, zajedno s djetetom, poduzimaju korake kako bi obnovili osjećaj sigurnosti. Kada dijete plače, teži majčinoj blizini, a majka ga zatim podiže i pruža mu utjehu. Osim toga, funkcija privrženosti obuhvaća i regulaciju reakcija i razinu osjetljivosti. Osjetljivost se odnosi na subjektivan doživljaj budnosti, koji prate fiziološke reakcije poput ubrzanog disanja, povećanog broja otkucaja srca i druge tjelesne reakcije. Ako se osjetljivost pojača, djeca mogu postati uznemirena. U sigurnoj privrženosti dijete ima mogućnost potaknuti majku da mu pomogne u regulaciji stresne situacije. Ako se privrženost uspostavi tijekom prvih šest mjeseci djetetova života, postaje osnova za istraživanje pozitivnih emocija i za učenje komunikacije i igre. Nakon šestog mjeseca, privrženost postaje dublja i postojanija, proširujući se izvan transakcijskih modela ponašanja. Dijete artikulira svoje potrebe, tražeći hranu i igru, dok roditelji odgovaraju na te potrebe. Kada te interakcije teku pravilno, razvijaju se visokokvalitetne karakteristike privrženosti, uključujući međusobnu podršku, visok stupanj održavanja te pažnju i empatiju od strane roditelja (Maleš, 2011). Interakcije koje dijete stekne s odraslima omogućuju nam istraživanje djeteta u novim i za dijete nesigurnim situacijama. To se odnosi i na situacije prijelaza iz doma u jaslice. Odnosi djeteta i skrbnika uvelike utječu na odnose koje će dijete razviti s odgojiteljem u jaslicama. Sigurno privržena djeca stvorit će pozitivne kontakte s odgojiteljima, zbog pozitivnih iskustava koje dijete nosi od kuće. Nadalje, sigurno privržena djeca shvatit će da utjehu mogu pronaći u odgojiteljicama, da na njih mogu gledati kao na pomoć i podršku. Djeca koja imaju druge oblike privrženosti pokazuju manje vidljiva ponašanja prihvaćanja i njihova energija bit će usmjerena na samoregulaciju njihovih emocija. Odgojitelj u jaslicama djetetu pruža pomoć i podršku, te dijete zna da će mu biti zadovoljene potrebe, da će imati emocionalnu i fizičku podršku. Adekvatna briga odgojitelja omogućuje stvaranje sigurne baze i dovodi do stvaranja sigurne privrženosti u jaslicama. Djeca koja su stekla sigurnu privrženost prema odgojitelju opuštenija su u istraživanju, duže vremena provode u aktivnostima, empati-

čna su prema djeci i odraslima. Odnos odgojitelja i djeteta uvelike doprinosi tome kako će se dijete ponašati prema vršnjacima u jaslicama (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.1. Faze razvoja privrženosti

Jedan od najvažnijih oblika razvoja djeteta, što se tiče emocionalnog razvoja, razvoj je privrženosti. Povezivanjem djeteta i majke/skrbnika dolazi do privrženosti, ali isto tako i do osjećaja straha i nemoći kada majke/skrbnika nema u blizini (Pećnik, Starc, 2010). Privrženost djeteta osobi koja o njemu brine javlja se u dobi od šestog do osmog mjeseca. Tijekom života može se prepoznati nekoliko faza privrženosti: faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti, faza diskriminativne socijalne privrženosti, faza usmjerene privrženosti i na samom kraju faza usmjerenog partnerstva (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.2. Faza orijentacije i nediskriminativne privrženosti (od rođenja do drugog mjeseca)

Novorođenče reagira na svijet oko sebe urođenim reakcijama, a pomoću njih privlači pozornost osoba koje se o njemu brinu. U toj najranijoj dobi razvoj privrženosti odvija se kroz ponašanje odraslih osoba koje brinu o djetetu. Kontinuirana reakcija odraslih osoba na ponašanje djece dovodi do reagiranja na podražaje iz okoline. U toj fazi ponašanje novorođenčeta jednako je prema svima u okolini, dijete ne shvaća razliku između sebe i ostalih. Dijete do drugog mjeseca primarne reflekse postupno razvija u željene reakcije i usklađuje motoričko kretanje s vizualnim podražajem. Ponašanja djeteta u prvim tjednima života posebno su bitna kako bi skrbnik pravilno reagirao na njih. Povezane refleksije skrbnika i djeteta dovode do stabilnosti interakcija (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.3. Faza diskriminativne socijalne privrženosti (od drugog do sedmog mjeseca)

Nakon drugog mjeseca dijete počinje razaznavati poznate od nepoznatih osoba, te ga umiriti može poznato lice. Tijekom ove faze interakcija djeteta usmjerena je prema poznatim osobama. Reakcije koje dijete ispoljava tijekom ove faze su plač prilikom odlaska poznate osobe, vokalizacija, smijanje, vizualna i motorna orijentacija. Privrženost u ovoj fazi očituje se u iniciranju interakcija s poznatom osobom (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.4. Faza usmjerene privrženosti (od osmog do dvadeset četvrtog mjeseca)

Djetetova privrženost poznatoj osobi odvija se u ovoj fazi. U trećoj fazi dolazi do raznih promjena u razvoju (emocionalnom, kognitivnom i motoričkom razvoju), koje imaju utjecaja na kasniji razvoj privrženosti. U ovoj fazi dijete iskazuje separacijsku anksioznost. Nepoznate osobe i situacije bude u djetetu strah i pred njima traži utjehu i zaklon kod majke. Prilikom odvajanja od majke, dijete pokazuje anksioznost, plače i traži je. Majka smiruje dijete samom svojom pojavom. Kada majka postane sigurna baza, dijete je u stanju početi istraživati okolinu koja ga okružuje. Prilikom javljanja puzanja, djeca imaju veću kontrolu nad okolinom. Dijete sada ne mora zapomagati ili vikati kako bi ostvarilo blizinu s majkom, već je potrebno samo dopuzati do nje. Tijekom treće faze razvijaju se i kognitivne sposobnosti kod djeteta, koje mu omogućavaju planiranje i postizanje određenog cilja. Razvojem komunikacije, dijete može privući i zadržati pažnju osoba te zajedničkom pozornosti stvarati uzajamna iskustva.

Tijekom treće faze razvija se i višestruka privrženost, u kojoj osoba koja je važna za dijete, na emotivnom planu postaje nezamjenjiva. Osim s majkom, dijete stvara privrženost i s ostalim članovima obitelji, kao što su otac, braća, bake i djedovi. Prema Goossensu i Ijzendoornu, dokazano je da djeca mogu stvoriti privrženost i s od-

gojiteljima, bez obzira na to što odgojitelji istovremeno brinu o više djece (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.5 Usmjerenost partnerstva (od dvadeset četvrtog mjeseca)

Tijekom treće godine djetetova života, osoba s kojom je stvorio privrženost postaje partner s kojim dijeli osjećaje i ciljeve. Kognitivna i emocionalna zrelost djeteta omogućuje mu kontrolu emocija i reakcija na ponašanje. Postepenim shvaćanjem tuđih osjećaja, planova i perspektive mogu se početi stvarati zajednički planovi u vidu usmjerenog ponašanja. Rastom i sazrijevanjem djeca mogu shvatiti zašto su odvojena od figure privrženosti te na koji će način reagirati na njezinu odsutnost (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.6. Stilovi privrženosti

Razvoj stilova privrženosti započeo je ispitivanjem ponašanja djece u nepoznatim situacijama, koje je provela Mary Ainsworth. Promatrajući djetetove reakcije, klasificirala je ponašanja u nekoliko kategorija (Ajduković, Kregar Orešković i Laklija, 2007). Kod ponašanja djeteta mogu se utvrditi tri tipa privrženosti: sigurna (tip B), nesigurno-izbjegavajuća (tip A), nesigurno-opiruća (tip C) i naknadno dodana, dezorganizirano-dezorijentirana (tip D). Stil privrženosti javit će se ovisno o načinu na koji odrasli odgovaraju i reagiraju na djetetove potrebe.

1.2.6.1. Sigurna privrženost (tip B privrženosti)

Sigurna privrženost označava figuru privrženosti koja je osjetljiva na djetetove potrebe i zahtjeve. Dostupnost figure privrženosti i osjećaja sigurnosti koji pruža djetetu, omogućuje da dijete u stresnim situacijama pokazuje manje anksioznosti i više istraživačkih ponašanja. U ovoj fazi djeca u nepoznatim situacijama radije biraju prisutnost majke nego nepoznate osobe. Djeca koja su razvila sigurnu privrženost razvijaju bazično povjerenje, odnosno uvjerenje da je okolina sigurna za njih i da su odnosi izvor osobnog zadovoljstva. Dijete od sigurne baze očekuje sigurnost i podršku tijekom istraživanja svijeta oko sebe. Djeca koja su u djetinjstvu imala sigurnu bazu, tijekom odrastanja stvaraju bliske odnose s drugima, zadovoljni su u vezama, imaju bolju sposobnost rješavanja problema (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.6.2. Nesigurno-izbjegavajuća privrženost (tip A privrženosti)

Kod djece kojoj su roditelji distancirani i ne zadovoljavaju djetetove potrebe u situacijama u kojima se javlja emocionalna kriza, javlja se nesigurno-izbjegavajuća privrženost. Ovaj oblik privrženosti dovodi do neizražavanja emocija i do distanciranja djeteta od roditelja. Nezainteresiranost djeteta za roditelja može biti oblik obrambenog mehanizma kojim dijete želi zaštititi sebe od mogućeg odbacivanja od strane roditelja. U situacijama u kojima dijete ne poznaje okolinu, ono počinje istraživati bez prisutnosti privrženosti jer je naučilo da ona nije učinkovita. Djeca koja odrastaju s izbjegavajućom privrženosti ne vole biti mažena, zagrljena ni ne preferiraju ikakav oblik tjelesnog kontakta. Prema strancima se odnose kao i prema roditeljima, a uznemire se tek kada ostanu sami. Sebe vide kao neželjenu, ne traže bliskost u odnosima s drugima, što naposljetku može dovesti do asocijalnog ponašanja i neprilagođenog funkcioniranja (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.6.3. Nesigurno-ambivalentna (opiruća) privrženost (tip C privrženosti)

Ambivalentna privrženost odnosi se na nedosljednu pristupačnost roditelja prema djeci. Na takvu privrženost dijete reagira velikom oprežnošću. Nesigurno-ambivalentna privrženost očituje se u pridobivanju djetetove pozornosti prema figuri privrženosti. U nepoznatoj sredini dijete se drži prisutnosti majke, neutješno je prilikom odvajanja od majke i ljuto prilikom njezina povratka. Dijete u ovom obliku privrženosti stalno traži fizički kontakt s majkom, želi je uključivati u igru i istraživanje okoline. Na taj način dijete je u fokusu. Nesigurno-ambivalentnu privrženost karakterizira mišljenje da je dijete nesigurno, bojažljivo, a okolina nepouzdana. Podrška i prisutnost figure privrženosti omogućuje istraživanje i učenje, no stvara ovisnost (Tatalović-Vorkapić, 2020).

1.2.6.4. Dezorganizirano-dezorijentirana privrženost (tip D privrženosti)

Dezorganizirano-dezorijentirana privrženost pokazala se kao jedan od najkonfuznijih oblika privrženosti. U ovom modelu privrženosti javljaju se dva oblika ponašanja: približavanje roditelju i bježanje od roditelja. Ponašanje djeteta je konfuzno, u trenutku dolaska roditelja dijete mu može sjesti u krilo, ali u isto vrijeme i biti ukočeno, ne gledati ga, utjehu tražiti u nepoznatim osobama. Takva privrženost oblik je traumatičnog iskustva, najčešće zlostavljanja koje dijete trpi od figure privrženosti. Dezorganizirano-dezorijentirana se privrženost kod djeteta očituje u izbjegavanju emocionalnih odnosa, u osjećaju nesigurnosti, odbačenosti i nevoljenosti (Tatalović-Vorkapić, 2020).

Navedeni stilovi privrženosti ukazuju na to da primarna privrženost kod djeteta pridonosi razvoju samopoštovanja i samopouzdanja. Samopoštovanje djeteta razvija se kao dokaz da skrbnici/roditelji pozitivno reaguju na djetetove potrebe i zahtjeve i da je ono važno i voljeno. S druge strane, djeca kojima su potrebe ignorirane razvija-

ju svijest o sebi kao o nevrijednim osobama, a o svijetu uče da je ono nesigurno mjesto. Istraživanja pokazuju da djeca koja nisu stvorila sigurnu privrženost, u odrasloj dobi pokazuju niz teškoća u vidu delinkventnih ponašanja, psihopatskih oblika ponašanja i nemoralnih ponašanja (Ajduković, Kregar Orešković i Laklija, 2007).

1.3. PRILAGODBA U JASLICAMA

Na polju suvremenog roditeljstva događaju se brojne promjene, koje se stavljaju pred roditelje dovodeći u pitanje njihovu ulogu. Roditelji bivaju pritiskani sa svih strana na poslu, u društvu, od strane drugih članova uže i šire obitelji, ali i od svojih uvjerenja i stavova. Sve više je promjena u obiteljima i u shvaćanju položaja djeteta u društvu, autoriteta roditelja i poimanja samog djetinjstva. Stoga je roditeljima potrebna pomoć u vidu institucija koje će pružiti mogućnost brige, odgoja i obrazovanja djece, a istodobno odgovarati potrebama unutar obitelji (Pećnik i Starc, 2010).

Upis djeteta u jaslice teška je odluka za skrbnika. Često se javljaju oprečne emocije i stavovi o jaslicama, kao i o načinu na koji će se odgojitelji brinuti za djecu. Nadalje, postoji velika mogućnost da bi se roditelji mogli brinuti i o sigurnosti okruženja i o adekvatnoj skrbi koja se pruža njihovu djetetu. Kako bi se roditelji smirili, potrebno je graditi partnerske odnose od prvog dana dolaska u jaslice. Odgojitelji se moraju voditi time da su roditelji primarni i prvi učitelji svoje djece (Stokes Szanton, 2005).

Dolaskom u jaslice djeca proživljavaju prvi iskorak u nepoznato; što su djeca mlađa, to je izazovnije prilagodba na novu sredinu. Najvažnije od svega je da dijete prilagodbu doživi što bezbolnije i da što prije prihvati novu osobu, odnosno odgojitelja u svom životu. Kako bi prilagodba na jaslice prošla što bezbolnije, potrebno se emocionalno i psihički pripremiti na nove promjene koje donosi upis u jaslice. Prilagodba na jaslice traje sve dok dijete ne prihvati novu okolinu i rutinu. Prije svega, potrebno je da dijete prihvati odvajanje od roditelja, zatim ostanak u novom i nepoznatom prostoru, odgojitelja, usvajanje rutina i pravila ponašanja u grupi i na kraju da prihvati i ostalu djecu u skupini. Poželjno je da roditelji i djeca u prvim danima prilagodbe borave neko vrijeme zajedno u jaslicama. Praksa pokazuje da predugi ostanak roditelja u jaslicama samo šteti djetetu i ono se tako navikava na to da je roditelj uz njega tijekom boravka u jaslicama. Djetetove reakcije, koje mogu biti izrazito burne, samo pokazuju da je potrebno vrijeme kako bi se prilagodba na jaslice u potpunosti provekla. Dijete se, koje je centar svijeta u svom domu, odjednom našlo u novom svijetu u

kojemu vladaju druga pravila i rutine. To im je jednostavno teško prihvatiti (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Potrebno je napomenuti da prilagodba djece na jaslice ne utječe na njihov razvoj ni ne ostavlja negativne posljedice na djecu. To je proces koji traje duže ili kraće ovisno o djetetu. Odgojitelji kao stručnjaci svojim znanjem i prisutnosti pomažu djeci i roditeljima kako bi djeca proces prilagodbe što brže prošla (Rončević, 2006).

1.3.1. Separacijska anksioznost

Separacijska anksioznost odnosi se na odvajanje od osoba s kojima je dijete stvorilo emocionalnu privrženost. Separacijska anksioznost najčešće se pojavljuje od šestog do dvadeset četvrtog mjeseca starosti djeteta. U dobi od osamnaest mjeseci djeca najčešće kreću u jaslice i tada dolazi do vrhunca separacijske anksioznosti kod njih. Mnogi to još nazivaju i strahom od odvajanja (Udruga Roda).

Anksioznost kod malog djeteta ubraja se u najčešće poremećaje vezane uz separaciju od roditelja u ranom djetinjstvu. Najčešće obilježje povećana je razina anksioznosti kod odvajanja od figure privrženosti. Manifestira se kroz nestvarnu brigu da se figura privrženosti neće vratiti, da će dijete biti ostavljeno, kao strah da ne ostane samo, kao uznemirenost i nelagoda prilikom odvajanja i ostajanja samog (Paradžik, Kordić, Zečević, Šarić i Boričević Maršanić, 2018).

Prvi tjedni u jaslicama mogu biti vrlo teški i djeci i roditeljima. Dijete je nemoćno i nesigurno reagira na novu sredinu raznim emocionalnim i ponašajnim reakcijama, kao što su plač, vikanje, bježanje, udaranje. Postoje i neiskazane reakcije, pa takva djeca imaju zdravstvenih problema, kao što su bolovi u trbuhu, nesanica i povraćanje. Ponekad djeca reagiraju regresijom na odvajanje od roditelja, odnosno vraćaju se na prvobitna ponašanja, na ranije faze ponašanja. Takvim reakcijama dijete reagira na stres i nemoć, a prilagodbom na novu sredinu takva ponašanja i reakcije nestaju. Ovisno o djetetovu temperamentu, starosti, kontaktima s drugim osobama i vršnjacima, odvijat će se i prilagodba. (<https://www.istrazime.com/djecja-psihologija/prilagodba-djece-na-vrtic-kako-u-vrtic-bez-straha/>)

Kako bi se dijete lakše nosilo sa separacijskom anksioznošću, često se preporučuje da dijete koristi prijelazni objekt. Prijelaznim objektom smatra se igračka koju dijete odabere. Nezamjenjiv je i dijete ga povezuje s figurom privrženosti. Simbolička uloga prijelaznih objekata od velike je važnosti za dijete jer ga povezuje sa sigurnošću doma, objekt sadrži mirise koji djetetu pružaju sigurnost i smirenost. Istraživanja pokazuju da prijelazni objekt omogućuje djetetu zdrav razvoj (Wilson, Robinson, 2002).

Proces prilagodbe na novu sredinu važan je trenutak za psihološki razvoj djeteta. Važno je naglasiti da su iskustva koja je dijete steklo prilikom procesa prilagodbe važna za njegov boljitak, ali i za njegovo dobro u budućnosti (Ben-Arieh, Casas, Frones i Korbin, 2014). Prijelazni objekt omogućuje djetetu da se emocionalno nosi s nadolazećim stresnim situacijama. Omogućuje djetetu da se osjeća povezano s domom iako nije blizu njega i figure privrženosti. Na taj način omogućuje djetetu da prijelaz iz doma u jaslice prođe bez previše stresa i trauma (Miljak, 1986).

1.3.2. Uloga roditelja i odgojitelja tijekom prilagodbe

Prilikom ulaska djeteta u jaslice, roditelji bi mogli iskazivati razne emocije, od pozitivnih do negativnih. Najveću brigu roditeljima predstavlja jasličko okruženje i hoće li dijete primiti adekvatnu skrb u jaslicama. Bitno je odmah na početku stvoriti partnerske odnose s roditeljima kako bi sam proces prilagodbe djece i roditelja prošao što bezbolnije. Roditelji, kao primarni skrbnici djece moraju biti uključeni u odgoj svoje djece u jaslicama. Prilikom upisa djeteta u jaslice, odgojitelji trebaju dati roditeljima sve bitne informacije vezane za jaslice i boravak djeteta u njima. Potrebno je da roditelji i djeca vide gdje će dijete boraviti, da im se pruži prilika boraviti u vrtićkom okruženju i prije početka boravka djeteta. Odgojitelji moraju prihvatiti svaku priliku za dijeljenje informacija s roditeljima, potičući ih na interakciju i uključivanje u sam proces prilagodbe. Otvorena komunikacija jedan je od glavnih preduvjeta stvaranja partnerskih odnosa s roditeljima (Stokes Szanton, 2005).

Kako bi dijete bilo što spremnije za jaslice, roditeljima se preporučuje usvajanje rutina sličnih onima u jaslicama. Neke od preporuka koje se odnose na rutine su poticanje samostalnosti prilikom svlačenja i hranjenja, odgađanje želja, čekanje na red, odvikavanje od bočica. Važno je dijete naučiti da u određenim situacijama može samo zadovoljiti svoje potrebe. Period prilagodbe na jaslice izazovan je za sve sudionike procesa: dijete, roditelja ali i odgojitelja (Mašković, Drožđan, Sokač i Josić, 2018).

Odgojiteljeva uloga u samom procesu prilagodbe od iznimne je važnosti. Odgojitelj, osim što stvara adekvatno okruženje, djetetu pruža i adekvatnu skrb i njegu. Njegova uloga je raznolika. Predstavlja zabavljača, moderatora, prijatelja, savjetnika, osobu koja djetetu pruža emocionalnu toplinu i podršku. „Neupitno je da je djeci u dječjim jaslicama najvažnija odrasla osoba, izvan njihova roditeljskog doma: njihovi odgojitelj/ica. Oni s njima ostvaruju bliske kontakte, zamjenjujući majku. Oni postaju središte svijeta svoje skupine malenih. Svaki je dječji problem i njihov, dječja tuga je i njihova; oni se na različite načine odazivaju na dječje čuđenje i oduševljenje, na tuge i strahove. (...) Bilo bi pogubno za dijete kad bi od neosjetljivih roditelja došlo neosjetljivu odgojitelju. Svaki odaziv na dječje emocije mora biti iskren. To zna većina odgojitelja u dječjim jaslicama. Razumijevanje dječjih osjećaja pravi je put do razumijevanja djeteta, jer je i ono biće protkano emocijama“ (Došen-Dobud, 2004, str. 30).

1.4. ODGOJITELJ DJECE JASLIČKE DOBI

Odgojitelji si često postavljaju pitanje „Kako postati partner djeci u jaslicama?“ Djeci jasličke dobi potrebno je omogućiti razvijanje, socijalizaciju i odrastanje. Odgojitelji trebaju biti ravnopravni sudionici u tom procesu. Odgojitelji naglašavaju važnost manjeg broja djece u jaslicama baš zbog oslonca koji je djeci potreban u procesu odrastanja i socijalizacije. Na taj način odgojitelj postaje suradnik i sudionik djeci jasličke dobi. Za tu važnu ulogu koju odgojitelj ima, potrebna je velika količina ljubavi, empatije i emocionalne bliskosti s djecom. U okruženju u kojem prevladavaju pozitivna emocionalna klima, privrženost i ljubav, djeca postaju otvorenija, sposobnija i voljna dijeliti, ulaziti u interakcije s odraslima i s drugom djecom. Od odgojitelja se očekuje da bude partner ili samo promatrač u igri. Kada odgojitelj postane tražen i poželjan u igri, od njega se traži i doza inicijative i ideje za djelovanjem. Na odgojiteljima je da ponude poticaje i aktivnosti, a na djeci je hoće li ih prihvatiti ili ne (Došen-Dobud, 2004).

Nadalje, odgojitelj svojim promišljanjem i načinom na koji pristupa djeci mora biti osposobljen za tu važnu ulogu u djetetovu životu. Kako bi se osposobio za rad s jasličkom djecom, odgojitelj treba biti stručan u didaktici, pedagogiji i metodi i dobro poznavati opću, razvojnu i predškolsku psihologiju. Odgojitelj jasličke djece mora imati i određene ljudske kvalitete, kao što su demokratičnost, poštovanje prava djece, kreativnost i ljubav prema djeci. Uloga odgojitelja je da razumije djetetove individualne potrebe, kako bi stvorio pravilan pristup i prilagodio aktivnosti koje potiču djetetov razvoj (Lučić, 2007).

Tijekom prilagodbe djece u jaslicama i odgojitelji prolaze prilagodbu. S obzirom na to da je svaka skupina djece različita, odgojitelji se moraju naviknuti na novu djecu i na specifičnosti koje donosi nova skupina (Došen-Dobud, 2004).

Sam proces prilagodbe zahtijeva od odgojitelja da upozna djecu, prepozna njihove karakteristike i uspostavi odnos s njima (Mašković i sur., 2018).

Tijekom procesa prilagodbe u određenim vrtićima, odgojiteljima se nudi pomoć stručnog tima. Proces prilagodbe odgojiteljima je izazovan zbog dječjeg plača i otpo-

ra koji djeca pružaju, što kod odgojitelja izaziva osjećaj nemoći, nekompetentnosti i nesigurnosti. Kako bi se stvorila emocionalna veza između odgojitelja i djeteta, važno je da odgojitelj bude osjetljiv na djetetove potrebe i emocije. Odgojitelji često tješe i umiruju malu djecu kako bi razvili osjećaj sigurnosti i privrženosti (Golik, 2022).

1.4.1. Zadaće odgojitelja u jaslicama

Odgojitelji djece u jaslicama imaju važnu ulogu u njihovim životima. Odgojitelji pružaju djeci emocionalnu i razvojnu podršku, koja zamjenjuje majčinsku ulogu kada djeca nisu pored nje. Odgojitelji se na taj način zbližavaju s djecom, reaguju na njihove potrebe, odgovaraju na njihove pozitivne i negativne emocije. Emocionalna angažiranost odgojitelja pruža djeci sigurnost i utočište, a svako reagiranje na djetetove emocije mora biti iskreno i autentično.

Osim što djecu uče emocionalnom sazrijevanju, odgojitelji brinu i o njihovom rastu i razvoju. Važna zadaća odgojitelja je da stvori takvo okruženje koje će poticati djecu na akciju i istraživanje. Odgojitelji evidentiraju dječje ponašanje i potrebe i na taj način prilagođavaju interese i okruženje dječjim potrebama.

Osim toga, suradnja s roditeljima od iznimne je važnosti za bolji i uspješniji djetetov rast i razvoj. U današnje vrijeme sve je više djece s poremećajima u ponašanju, a dobra suradnja s roditeljima omogućuje bolji uvid u dječje stanje i ponašanje te kvalitetniju podršku od strane odgojno-obrazovne ustanove. Najčešća ponašanja s kojima se susreću odgojitelji su stidljivost, povučenost, hiperaktivnost i agresija (Miljak, 1996).

Važna zadaća odgojitelja je da djecu uči povjerenju i samostalnosti. Kod razvijanja povjerenja važnu ulogu imaju odgojitelji koji djeci omogućavaju stvaranje odnosa i iskustva, koji će kod djece razvijati samopouzdanje, samopoštovanje, povjerenje u svijet i u ljude oko sebe. Nakon što dijete stekne povjerenje u odgojitelja, kreće stvaranje samostalnosti. Samostalna djeca će se založiti za sebe i svoje potrebe. Naučit će tražiti pomoć i pomoći će drugima te će biti samostalni u donošenju odluka (Stokes Szanton, 2005).

1.5. PARTNERSTVO ODGOJITELJA I RODITELJA

Ljubetić (2014) sve više ističe da se u novije vrijeme umjesto pojma „suradnja“ koristi pojam „partnerstvo“. Kada govorimo o partnerstvu, najčešće se misli na odnose roditelja i odgojitelja unutar odgojno-obrazovne ustanove, kojima je zajednički cilj dobrobit djeteta; no rad s djecom i rad s roditeljima u potpunosti su dva različita dijela odgojiteljeve profesionalne uloge.

Odgojiteljeva spremnost na to da može suosjećati s djecom, razumjeti ih i dijeliti s njima osjećaje, važan je preduvjet odgojiteljeve kompetencije, no razumiju li odgojitelji i djetetove roditelje? Ponekad je teško stvarati i poticati partnerstvo s nekime koga rijetko vidimo, koga ne vidimo kako i što radi. Osnovni uvjet partnerstva je mogućnost da se dopusti drugoj strani iskazivanje i izražavanje stavova, misli i osjećaja. Važan korak u stvaranju pozitivnih odnosa pridavanje je važnosti onome što nam roditelj govori. Sugovorniku moramo dati do znanja da smo čuli, razumjeli i shvatili njegov iskaz (Milanović i sur., 2014). Odgojitelji moraju gledati na roditelje kao na suradnike s kojima će dijeliti informacije, zapažanja i s kojima će zajedno djelovati na djetetov rast i razvoj. Odgojiteljima i roditeljima potrebno je partnerstvo u kojemu će vladati povjerenje, razumijevanje, otvorenost i tolerancija, no najvažnije od svega je objektivnost i sposobnost za razmjenu informacija.

Kako bi se zadovoljile potrebe svih sudionika – odgojitelja, roditelja i djeteta, važni su partnerski odnosi koji uključuju uzajamnu komunikaciju i interakciju, razmjenu interakcija i zajednički rad svih prisutnih strana. Važnu ulogu u postizanju partnerstva između roditelja i odgojitelja ima i aktivno slušanje (Vrgoč, 2005).

U izgradnji partnerskih odnosa bitno je da obje strane međusobno uvažavaju tuđe stavove, znanja i vještine. Otvorena komunikacija, iskrenost, suradnja u postizanju zajedničkih ciljeva preduvjet su uspješnog partnerstva. Važan preduvjet partnerstva je i zadovoljavanje specifičnih roditeljskih potreba. Kako bi odnos postao konstruktivan, bitno je da obje strane znaju koje su njihove uloge u stvaranju partnerstva (Ivšanić i Vrbanec, 2015).

Kvalitetno partnerstvo očituje se u svim sferama razvoja djeteta. Roditelji se osjećaju kompetentnije, sigurniji u ustanovu, motiviraniji su za suradnju i uključenost u život odgojno-obrazovne ustanove, dok odgojitelji postaju motiviraniji, spremniji pomoći i angažiraniji u stvaranju okruženja koje će poticati suradnju i partnerske odnose.

1.5.1. Otvorenost za suradnju

Otvorenost za suradnju pokazala se kao velik problem u uspostavi interakcije i suradnje odgojitelja i roditelja. Zadatak odgojitelja kao kompetentnog profesionalnog suradnika je poticati suradnju i stvarati okruženje za pozitivnu komunikaciju. Ako u međusobnim odnosima postoji prepreka u komunikaciji, odgojitelj svojim znanjem mora premostiti i riješiti prepreke koje im se nađu na putu. Otvorenost za suradnju moguće je postići tek onda kada postoji povjerenje i zajednički cilj, a taj cilj je dobrobit djeteta. Trudom i radom odgojitelji stvaraju uvjete za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Odgojitelji moraju roditeljima dopustiti da iskažu svoje stavove, mišljenje i osjećaje kroz pisane oblike komunikacije, u kontaktu sa skupinom i u pojedinačnim odnosima. Nadalje, odgojitelji trebaju pridati važnost iskazivanju stavova, mišljenja i suosjećanja s problemima roditelja, usmjeravanjem pažnje prema onome što roditelji govore, trebaju davati roditeljima do znanja da su čuli, vidjeli i razumjeli izgovoreno. Odgojitelji moraju djelovati u skladu s problemima, situacijama i u skladu s drugim roditeljima, , pružajući im potporu, pomoć u traženju pomoći za sebe i druge i moraju stvarati uvjete i okruženje u kojima je svaki problem rješiv (Milanović i sur., 2014).

Postoje li bilo kakvi oblici predrasuda, potrebno ih je ukloniti kako bi do izražaja došlo međusobno povjerenje i poštovanje. Otvorenost za suradnju ne postiže se lako, potrebno je uložiti puno truda i vremena. Bitno je naglasiti da neće svaki roditelj biti spreman i iskazati volju za suradnju. Na odgojitelju je da i takvu suradnju prihvati i da se nosi s njezinim izazovima. Osim važnosti uzajamnog uključivanja roditelja i odgojitelja, važan je čimbenik kod otvorenosti za suradnju i sama odgojno-obrazovna ustanova. Ako ustanova promiče i poštuje otvorenost za suradnju i međusobnu ko-

munikaciju i svakodnevno unaprjeđenje tih čimbenika, odgojitelji mogu očekivati pozitivan ishod (Višnjić-Jevitić, 2018).

1.5.2. Važnost komunikacije

Postoje situacije s kojima se suočavaju odgojitelji i roditelji, a vezane su uz problem komunikacije. Tijekom komunikacije s roditeljima odgojitelji se moraju voditi sljedećim pitanjima: „Jesam li jasno priopćio sadržaj?“, „Tijekom komunikacije, kako se odnosim prema sugovorniku?“, „Kako se prikazujem dok mu prenosim informaciju?“ Tijekom razgovora s roditeljima verbalno ili gestovno im nastojimo nešto priopćiti, prenijeti im neku informaciju ili postići neki dogovor. Stavom, držanjem, pogledom, osmijehom, svakom porukom pokazujemo roditeljima ono što osjećamo, nešto o nama, i nastojimo potaknuti neke osjećaje u onome kome je poruka namijenjena. Važno je jasno izreći određenu informaciju, kako ne bi došlo do nagađanja ili pogrešne interpretacije. Tijekom komunikacije s roditeljima neki odgojitelji nastoje biti iskreni i autentični i nastoje svojim stavom i govorom tijela iskazati ono što misle i osjećaju. Postoje i oni odgojitelji koji taktikama i manipuliranjem žele pridobiti roditelje, steći simpatije i manipulirati mislima i osjećajima roditelja. Uspješnost komunikacije uravnoteženost je ovih dvaju načina komunikacije. Odgojiteljev je glavni zadatak da bude pomagač, poticatelj komunikacije i potpora roditelju. Na početku odnosa odgojitelja i roditelja javlja se neravnopravnost, no s vremenom, podrži li odgojitelj rast i razvoj samog roditelja, roditelj postaje suradnik i partner kako u komunikaciji, tako i u stvaranju odnosa (Milanović i sur, 2014).

1.6. ŠTO KADA SURADNJA OBESHBRABRUJE ODGOJITELJE?

Važnost suradnje s roditeljima od velikog je značenja za odgojitelje. No što kada odgojitelj ne može doprijeti do roditelja? Kako surađivati s roditeljima koji odbijaju suradnju? Što kada roditelj ne želi biti suradnik i dio tima?

Odgojitelj igraju važnu ulogu u djetetovu životu. On je poticatelj odnosa i suradnje, stvaratelj pozitivnih odnosa među djecom, pomagač u iskazivanju emocija i stvaranju pozitivne slike djeteta o sebi. Upravo zato, potrebno je stvoriti dobar odnos s roditeljima. Odgojitelji ne zaslužuju neugodne situacije, teške riječi ili sukobe. No do toga dolazi i pitanje je kako će odgojitelj riješiti nastali sukob. Događa se da roditelji, ali i odgojitelji primjedbe vezane za izvršavanje nekog zadatka ili posla doživljavaju kao osobni napad. Neovisno o stupnju samosvijesti i samopoštovanja i kompetentnosti u poslu, odgojitelj mora biti pozitivan primjer. Razgovorom s roditeljima, davanjem do znanja da je odgojitelj spreman prihvatiti primjedbu i riješiti sukob, pokazuje se pozitivan primjer suradnje i komunikacije, profesionalnosti i znanja odgojitelja.

Na odgojitelju je da nađe izvor sukoba i nesuglasica. Odgojitelju nije lako nositi se s vlastitim pogreškama ili slabostima, no jedino tako se prepreke mogu pozitivno riješiti. Pokazivanje emocija jedan je od ključnih pokazivača emocionalne zrelosti omogućava izgradnju kvalitetnih odnosa.

Predrasude su dio svakodnevnice, stvaranje mišljenja o drugima na temelju predrasuda i stereotipa uvelike obeshrabruje suradnju. One su najčešće uzrok sukoba između odgojitelja i roditelja. Predrasude je teško ukloniti i mijenjati, no poznaje li odgojitelj svoje slabosti i prihvaća li odgovornost onoga što govori, predrasude se mogu ukloniti.

Kako bi suradnja postala produktivnija, odgojitelji se mogu i trebaju educirati, raditi na sebi, učiti iz svojih i tuđih primjera i pogrešaka. Edukacije odgojitelja mogu biti putem literature, webinara, edukacija s raznim temama, kao što su: „Od sukoba do suradnje?“ ili „Strategije traženja i nalaženja novih mogućnosti za bolju suradnju?“ (Kihás, 2022).

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu rada predstaviti će se predmet, cilj i hipoteze istraživanja vezane uz stavove odgojitelja. Osim toga, predstaviti će se i uzorak istraživanja, mjerni instrument i postupak te rezultati i rasprava.

3. CILJ I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama. Nastojalo se istražiti što odgojitelji smatraju ključnim komponentama u procesu prilagodbe, što očekuju od roditelja u tom stresnom periodu, koji utječe na dijete, roditelje i na same odgojitelje, i kako pomoći djeci da što bezbolnije prođu proces prilagodbe na novu sredinu kao što su jaslice.

Hipoteza 1: Očekuje se da bi nedostatak komunikacije i suradnje s roditeljima mogao dovesti do kriznih situacija i povećanja izazova u prilagodbi djece.

Hipoteza 2: Očekuje se da odgojitelji individualiziraju svoj pristup u radu s djecom, te na taj način poboljšaju emocionalnu dobrobit i stvore pozitivno okruženje.

Hipoteza 3: Očekuje se da se odgojitelji koji su prošli razne edukacije vezane uz stvaranje poticajnog okruženja, edukacije o važnosti individualizacije lakše nose s djecom tijekom prilagodbe na jaslice.

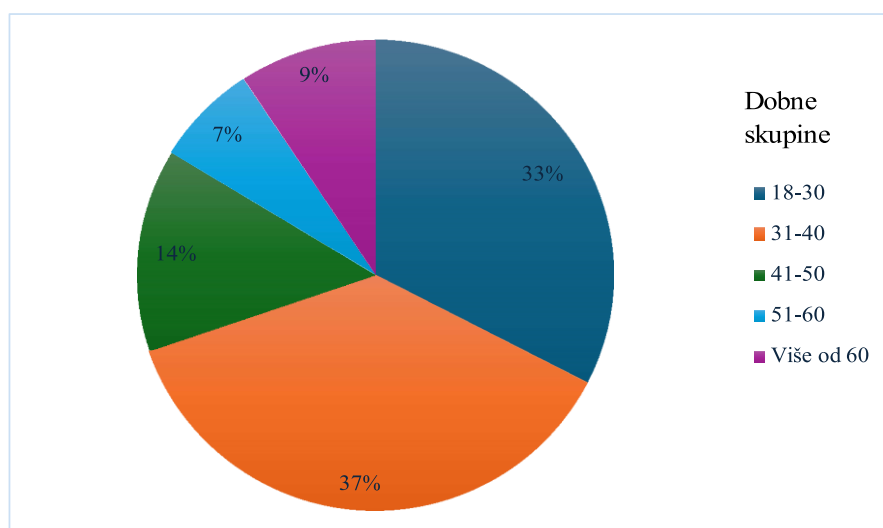
4. UZORAK

U ovom istraživanju sudjelovala su ukupno 43 ispitanika, od toga 42 odgojiteljice i 1 odgojitelj. Istraživanje se provelo pomoću anketnog upitnika i bilo je u potpunosti anonimno. Anketni upitnik obuhvatio je vrtiće iz gradova sjeverozapadne Istre – Umag, Buje, Novigrad i Brtonigla. Kako se može vidjeti iz dobivenih rezultata, najviše ispitanika bilo je mlađe dobi i to od 18 do 40 godina.

Tablica 1. Broj ispitanika po dobnim skupinama, izražen apsolutnim brojevima i postocima.

Dobne skupine	N	%
18 do 30	14	32,6 %
31 do 40	16	37,2 %
41 do 50	6	14,0 %
51 do 60	3	7,0 %
Više od 60	4	9,2%
Ukupno:		100,0%

Slika 1. Broj ispitanika po dobnim skupinama, izražen u postocima.

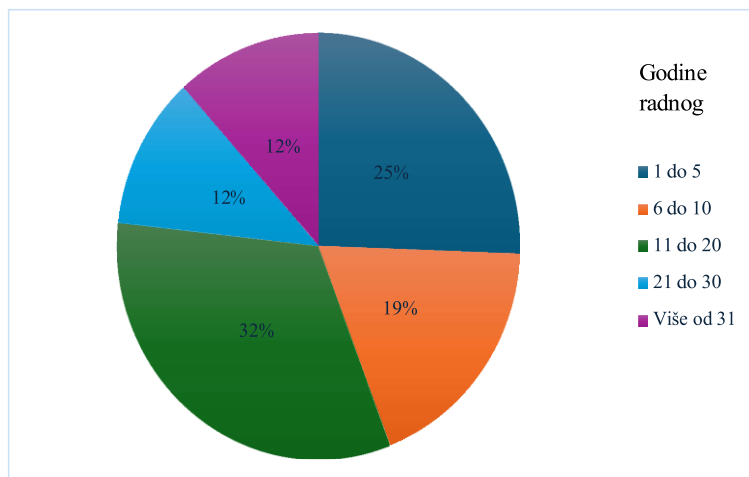

Najviše je odgojitelja bilo mlađe dobi, od 18 do 40 godina (70 %, $\chi^2 = 16,65$, $P < 0,05$).

Tablica 2. Broj ispitanika prema kriteriju radnog staža, izražen apsolutnim brojevima i postocima.

Godine radnog staža	N	%
1 do 5	11	25,6 %
6 do 10	8	18,6 %
11 do 20	14	32,6 %
21 do 30	5	11,6 %
Više od 31	5	11,6 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 2. Broj ispitanika prema kriteriju radnog staža u postocima.

Ispitanici su se razlikovali po godinama radnog staža ($\chi^2 = 7,16$, $P = 0,130$).

5. MJERNI INSTRUMENT I POSTUPAK

Podaci prikupljeni ovim istraživanjem prikazani su kao apsolutne i relativne vrijednosti, te su razlike u podacima između ispitanika izračunate Hi-kvadrat testom.

Obrada je učinjena u statističkom programu JASP (inačica 0.18.3; JASP Team, 2024), dok su grafički prikazi izrađeni u programu Microsoft Excel. Sve su statističke značajnosti postavljene uz $P < 0,05$.

Vrtićima u Umagu, Novigradu, Bujama i Brtonigli poslana je formalna zamolba putem elektroničke pošte, u kojoj je od ravnateljica vrtića traženo da njihovi zaposlenici sudjeluju u ovom istraživanju. Odgojitelji četiriju vrtića uključivali su se dobrovoljno u ovo istraživanje i jamčena im je potpuna anonimnost.

6. REZULTATI

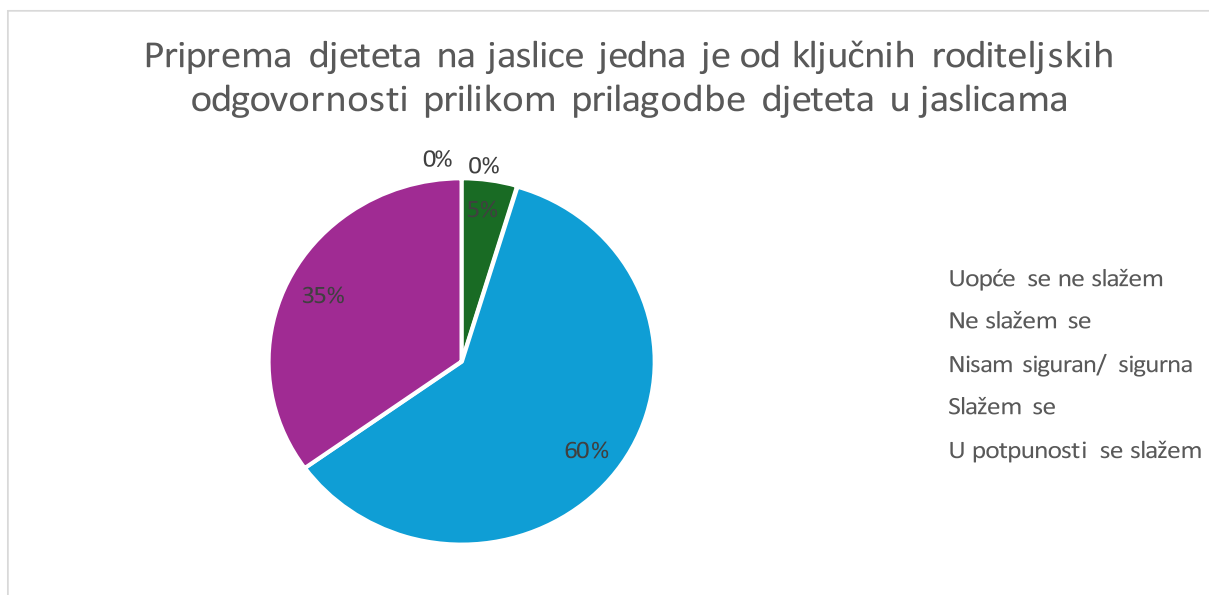
Ovim istraživanjem nastojali su se utvrditi stavovi odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama. U istraživanju su odgojitelji/ispitanici odgovarali na pitanja i tvrdnje vezane uz prilagodbu djece u jaslicama, te su njihovi odgovori prikazani tablično i grafički.

Tablica 3. Učestalost odgovora na tvrdnju: Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama.	N	%
Uopće se ne slažem	0	0
Ne slažem se	0	0
Nisam siguran/sigurna	2	4,7 %
Slažem se	26	60,5 %

U potpunosti se slažem	15	34,8 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 3. Prikaz učestalosti odgovora na tvrdnju: Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama, izražena u postocima.

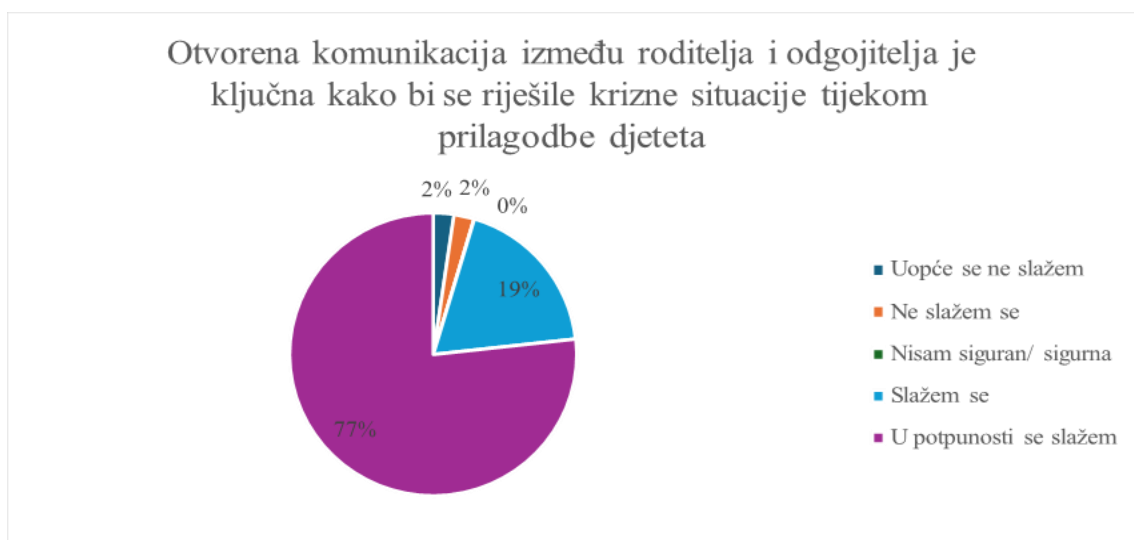
Ispitanici najviše izjavljuju da se slažu s tvrdnjom da je priprema djeteta na jaslice jedna od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama ($\chi^2 = 20,14, P < 0,0001$).

Tablica 4. Učestalost odgovora na tvrdnju: Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta.	N	%

Uopće se ne slažem	1	2,3 %
Ne slažem se	1	2,3 %
Nisam siguran/sigurna	0	0
Slažem se	8	18,6 %
U potpunosti se slažem	33	76,8 %
Ukupno	43	100,0%

Slika 4. Prikaz učestalosti odgovora na tvrdnju: Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta izražena u postocima.

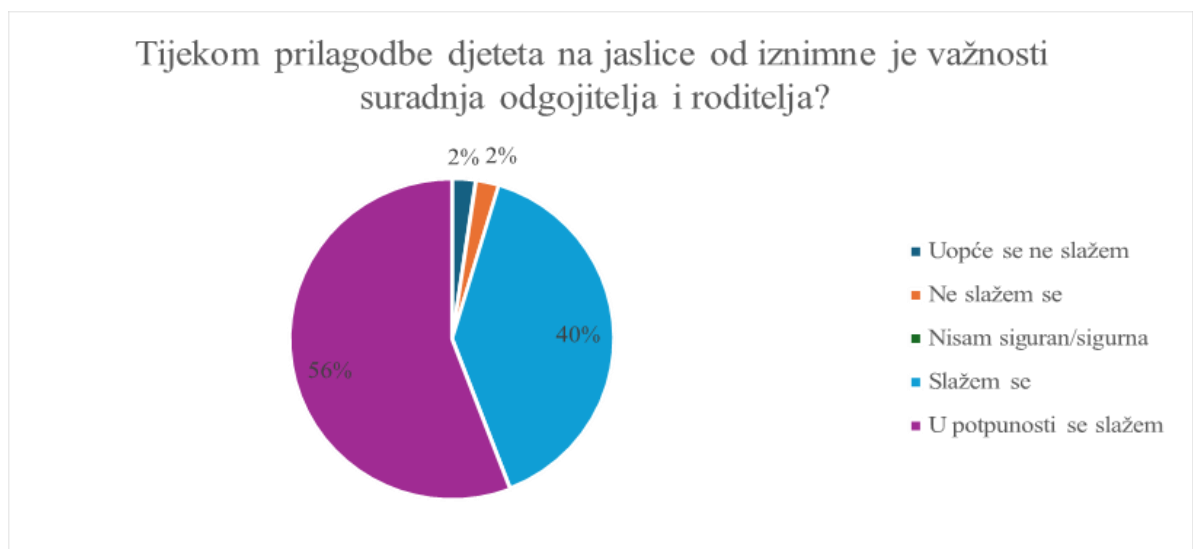

Ispitanici najviše izjavljuju da se u potpunosti slažu s tvrdnjom da je otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta ($\chi^2 = 64,44$, $P < 0,0001$).

Tablica 5. Učestalost odgovora na pitanje: Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja? Izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja?	N	%
Uopće se ne slažem	1	2,3 %
Ne slažem se	1	2,3 %
Nisam siguran/sigurna	0	0
Slažem se	17	39,5 %
U potpunosti se slažem	24	55,9 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 5. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja?

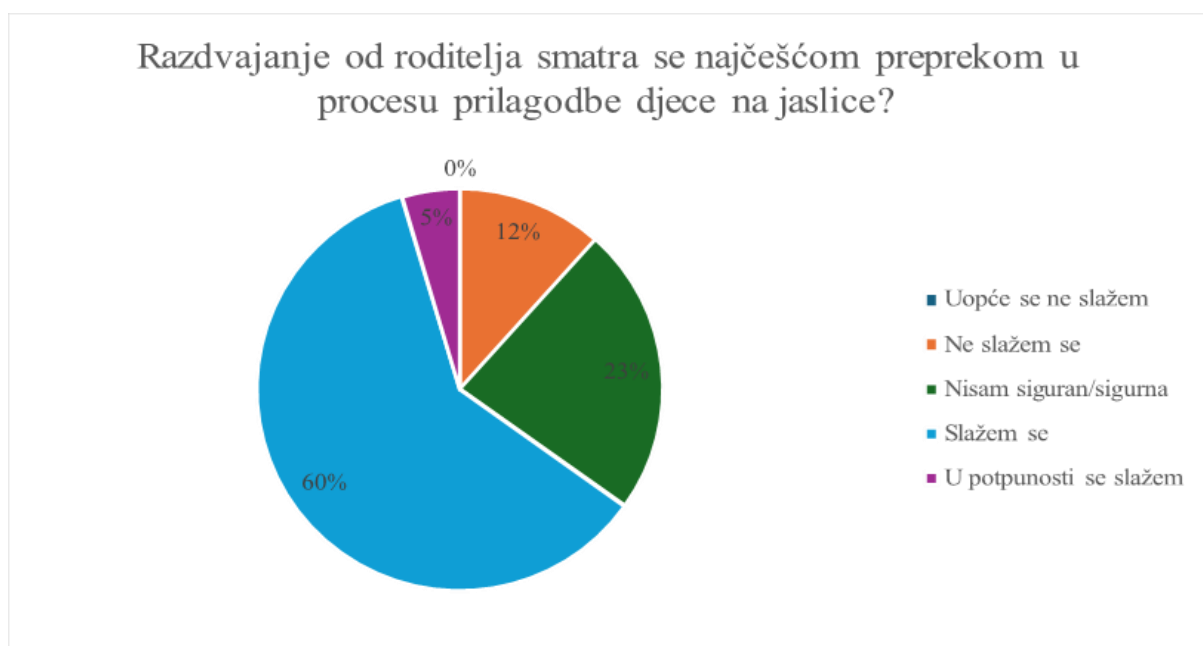
Većina ispitanika u potpunosti se slaže s izjavom da je tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne važnosti suradnja odgojitelja i roditelja ($\chi^2=37.65,83$, $P<0.0001$).

Tablica 6. Učestalost odgovora na pitanje: Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice?	N	%
Uopće se ne slažem	0	0
Ne slažem se	5	11,6 %
Nisam siguran/sigurna	10	23,3 %
Slažem se	26	60,5 %
U potpunosti se slažem	2	4,6 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 6. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice?

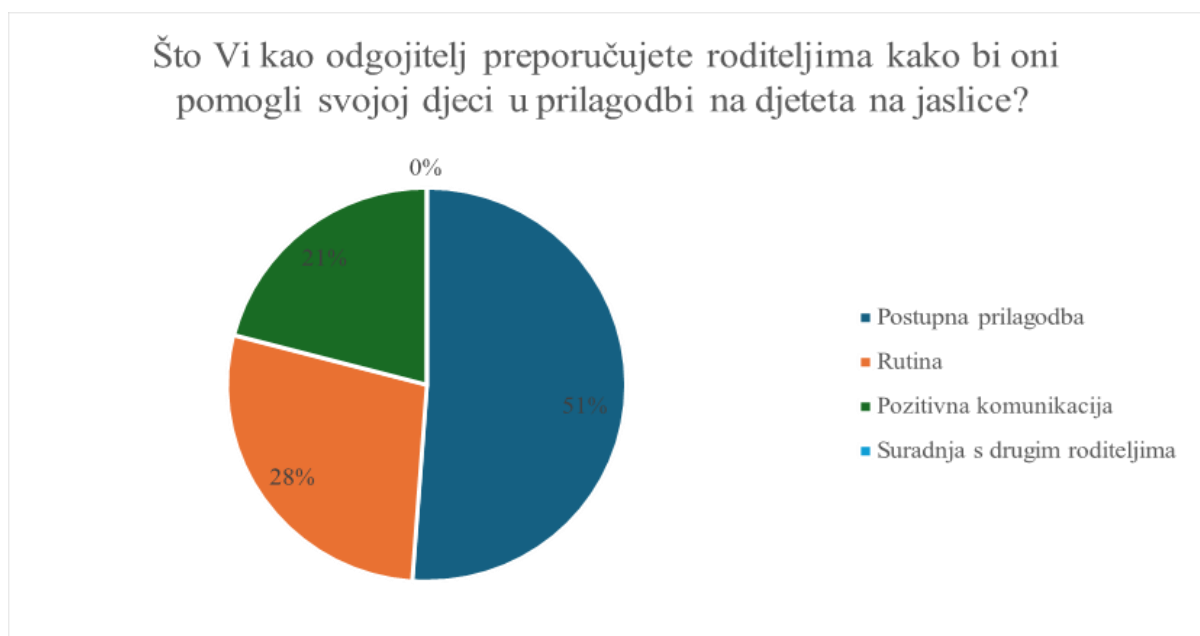

Većina ispitanika slaže se s tvrdnjom da je najčešća prepreka u procesu prilagodbe djece na jaslice upravo razdvajanje od roditelja ($\chi^2 = 31,88$, $P < 0,0001$).

Tablica 7. Učestalost odgovora na pitanje: Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?	N	%
Postupna prilagodba	22	51,2 %
Rutina	12	27,9 %
Pozitivna komunikacija	9	20,9 %
Suradnja s drugim roditeljima	0	0
Ukupno	43	100,0 %

Slika 7. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?

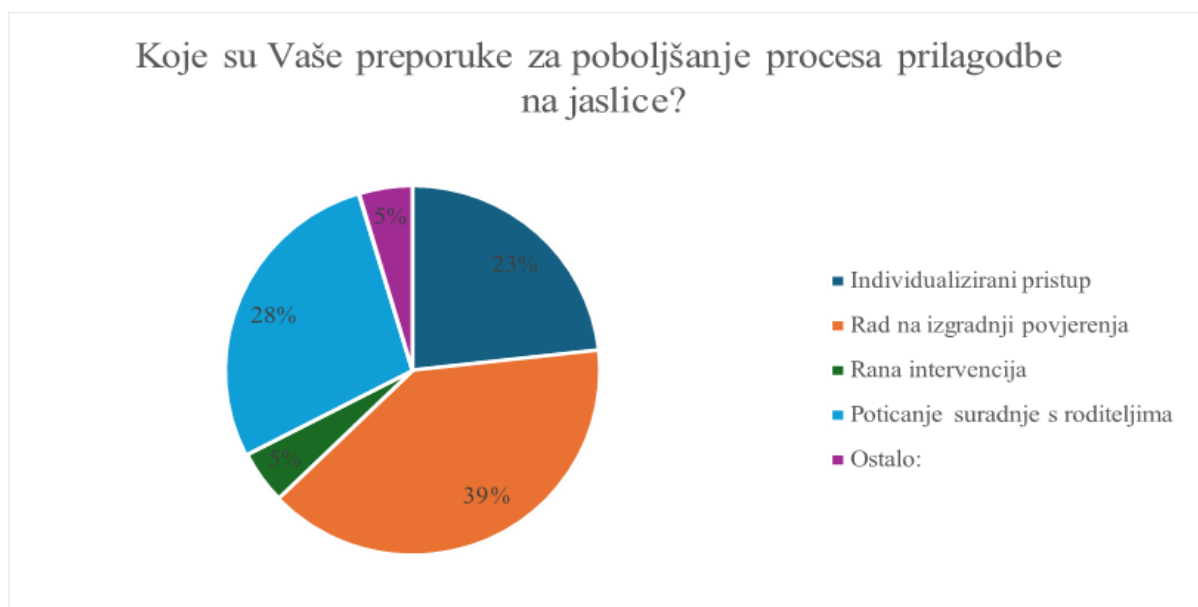

Ispitanici većinom navode da roditeljima, kako bi oni pomogli svojoj djeci, preporučuju postupnu prilagodbu na jaslice ($\chi^2 = 6,46$, $P = 0,039$).

Tablica 8. Učestalost odgovora na pitanje: Koje su Vaše preporuke za poboljšanje procesa prilagodbe na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje su Vaše preporuke za poboljšanje procesa prilagodbe na jaslice?		
	N	%
Individualizirani pristup	10	23,3 %
Rad na izgradnji povjerenja	17	39,5 %
Rana intervencija	2	4,7 %
Poticanje suradnje s roditeljima	12	27,9 %
Ostalo:	2	4,6 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 8. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje su Vaše preporuke za poboljšanje procesa prilagodbe na jaslice?

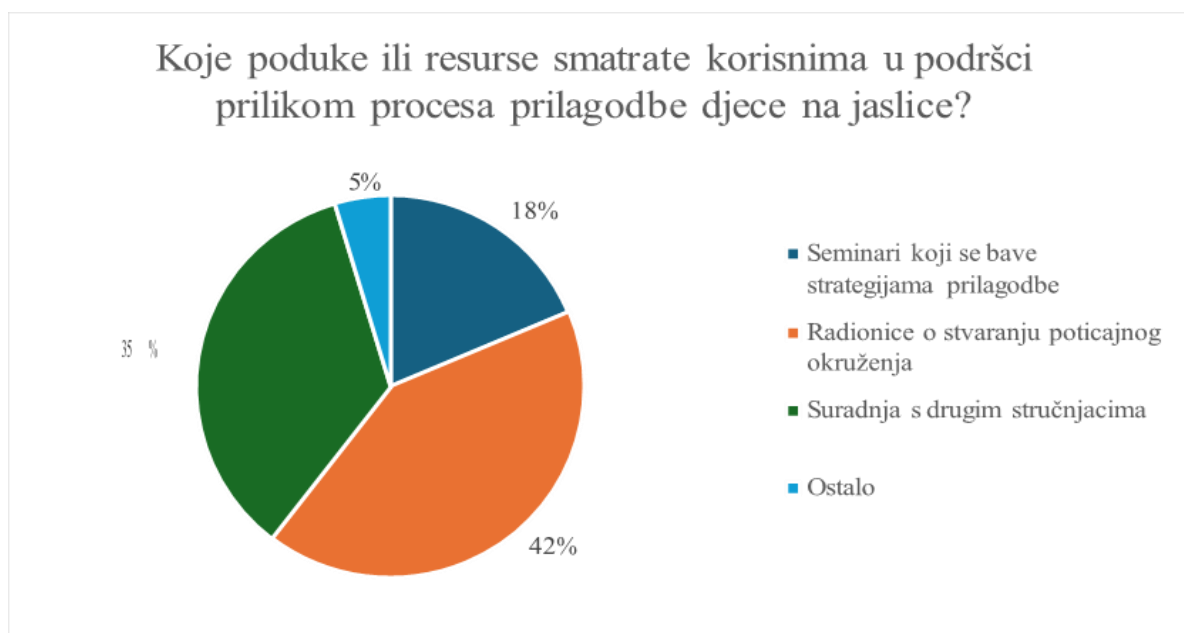

Većina ispitanika odgovara da bi rad na izgradnji povjerenja poboljšao proces prilagodbe na jaslice ($\chi^2 = 32,21$, $P < 0,0001$).

Tablica 9. Učestalost odgovora na pitanje: Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?	N	%
Seminari koji se bave strategijama prilagodbe	8	18,5 %
Radionice o stvaranju poticajnog okruženja	18	42 %
Suradnja s drugim stručnjacima	15	34,9 %
Ostalo	2	4,6 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 9. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?

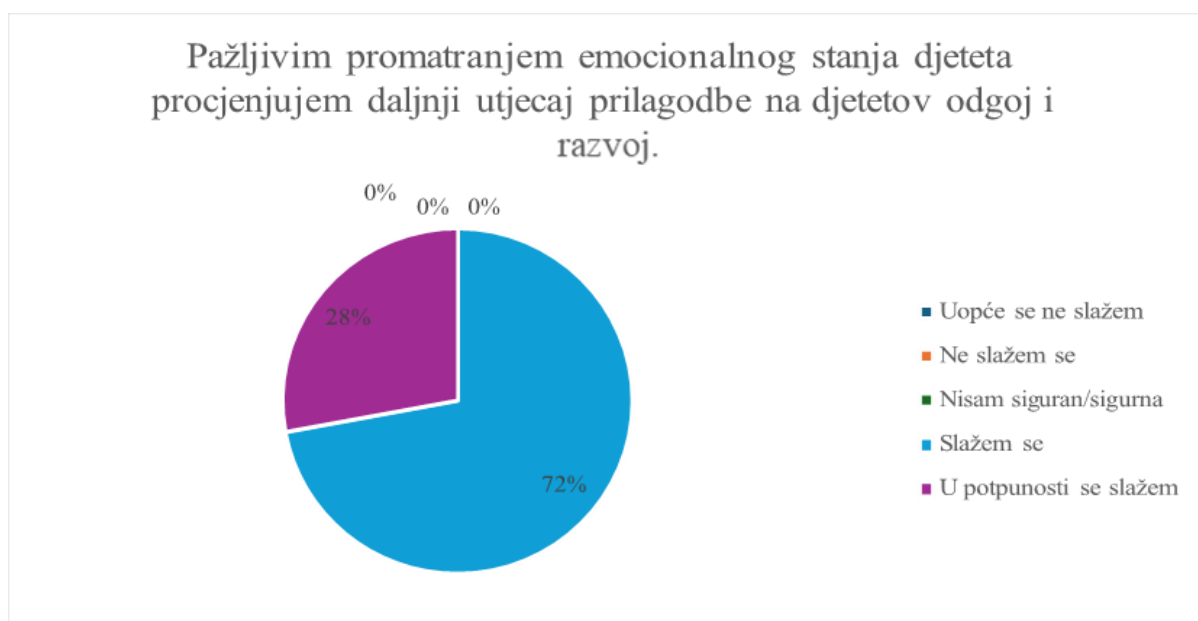

Većina ispitanika smatra korisnim radionice o stvaranju poticajnog okruženja i suradnju s drugim stručnjacima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice ($\chi^2 = 28,51$, $P < 0,0001$).

Tablica 10. Učestalost odgovora na tvrdnju: Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta, procjenjujem daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta, procjenjujem daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj.	N	%
Uopće se ne slažem	0	0
Ne slažem se	0	0
Nisam siguran/sigurna	0	0
Slažem se	31	72,1 %
U potpunosti se slažem	12	27,9 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 10. Prikaz postotka učestalosti odgovora na tvrdnju: Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta, procjenjujem daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj.

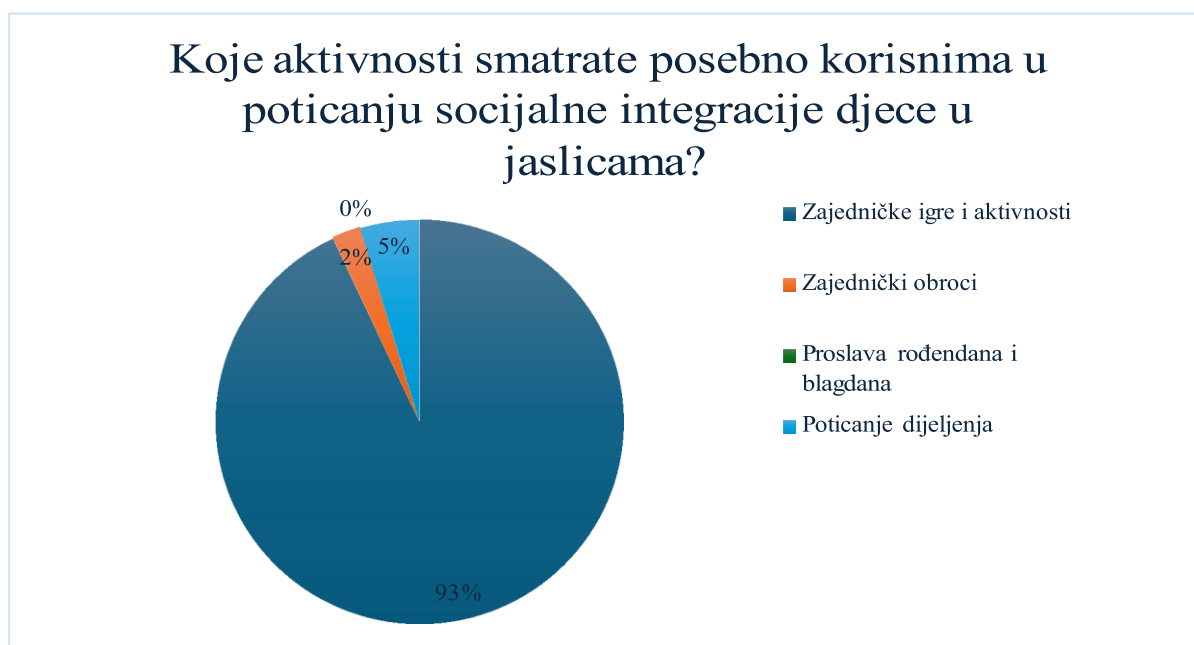

Većina ispitanika slaže se s tvrdnjom da se pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta procjenjuje daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj ($\chi^2 = 8,39$, $P = 0,0038$).

Tablica 11. Učestalost odgovora na pitanje: Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?	N	%
Zajedničke igre i aktivnosti	40	93,0 %
Zajednički obroci	1	2,3 %
Proslava rođendana i blagdana	0	0
Poticanje dijeljenja	2	4,7 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 11. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?

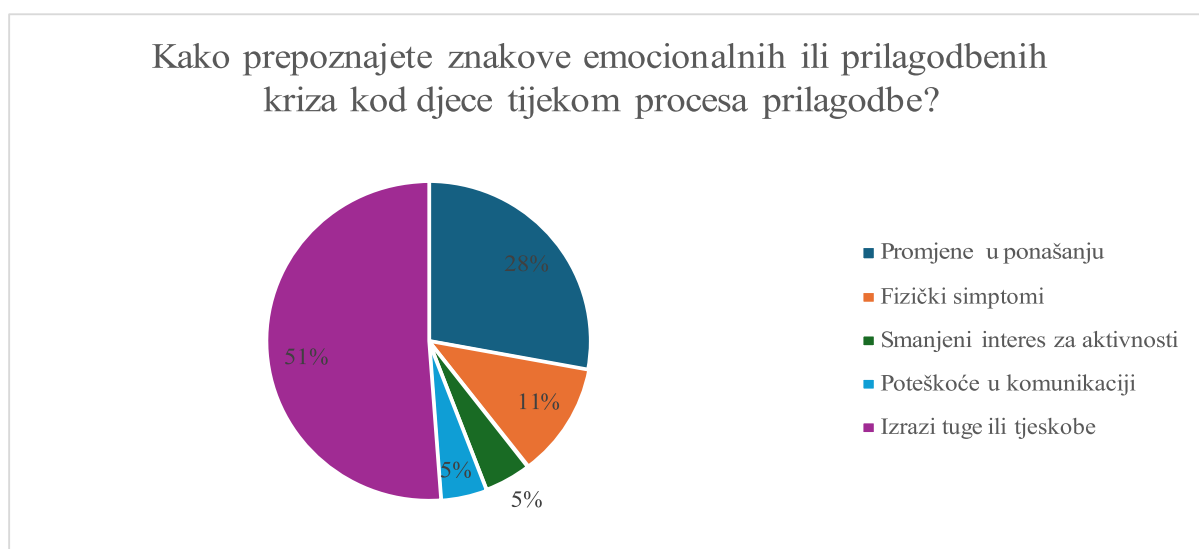

Najviše ispitanika izjavljuje da zajedničke igre i aktivnosti potiču socijalnu integraciju djece u jaslicama ($\chi^2 = 68,98, P < 0,0001$).

Tablica 12. Učestalost odgovora na pitanje: Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?	N	%
Promjene u ponašanju	12	27,9 %
Fizički simptomi	5	11,5 %
Smanjen interes za aktivnosti	2	4,7 %
Poteškoće u komunikaciji	2	4,7 %
Izrazi tuge ili tjeskobe	22	51,2 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 12. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?

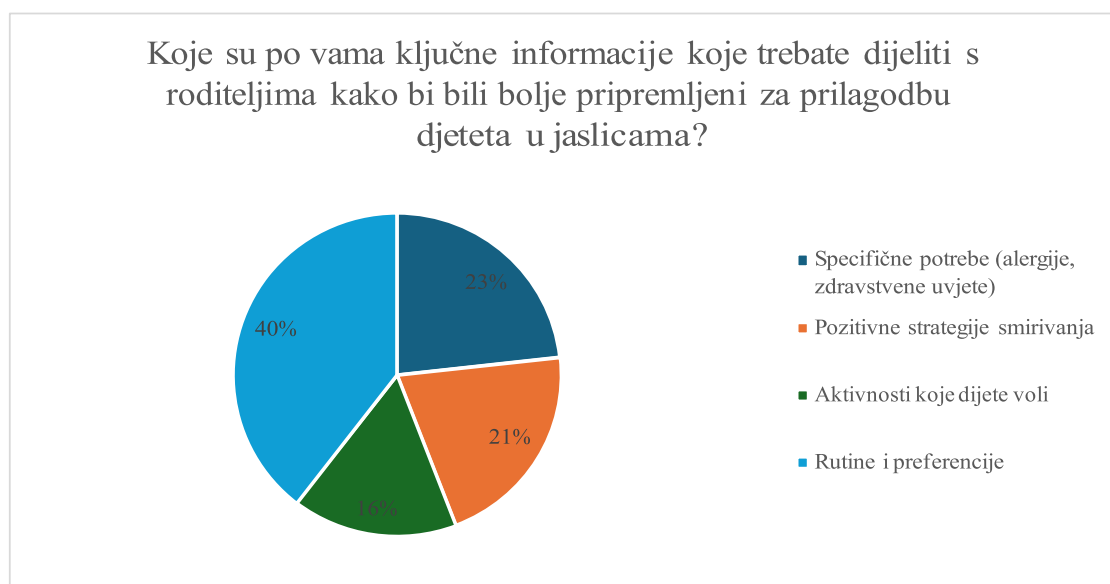

Najviše ispitanika izjavljuje da prepoznaje znakove emocionalne ili prilagodbene krize prema izrazima tuge ili tjeskobe ($\chi^2 = 33,86$, $P < 0,0001$).

Tablica 13. Učestalost odgovora na pitanje: Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice?	N	%
Specifične potrebe (alergije, zdravstveni uvjeti)	10	23,3 %
Pozitivne strategije smirivanja	9	20,9 %
Aktivnosti koje dijete voli	7	16,3 %
Rutine i preferencije	17	39,5 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 13. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice?

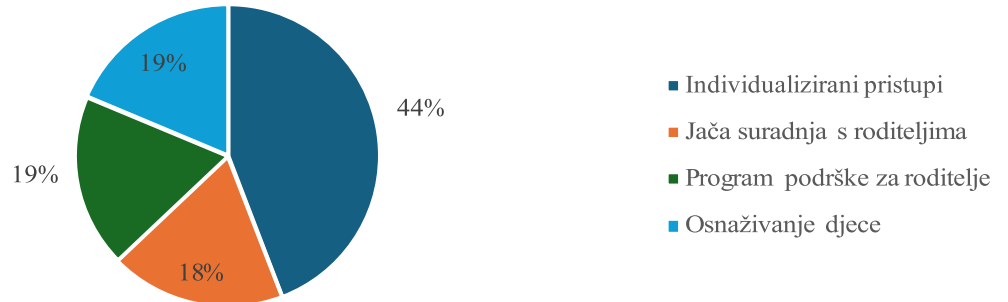
Ispitanici smatraju da su specifične potrebe, pozitivne strategije smirivanja, aktivnosti koje dijete voli i rutine i preferencije djeteta podjednako ključne informacije koje trebaju dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice ($\chi^2 = 5,28$, $P = 0,152$).

Tablica 14. Učestalost odgovora na pitanje: Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?	N	%
Individualizirani pristupi	19	44,2 %
Jača suradnja s roditeljima	8	18,5 %
Program podrške za roditelje	8	18,7 %
Osnaživanje djece	8	18,6 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 14. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?

Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?

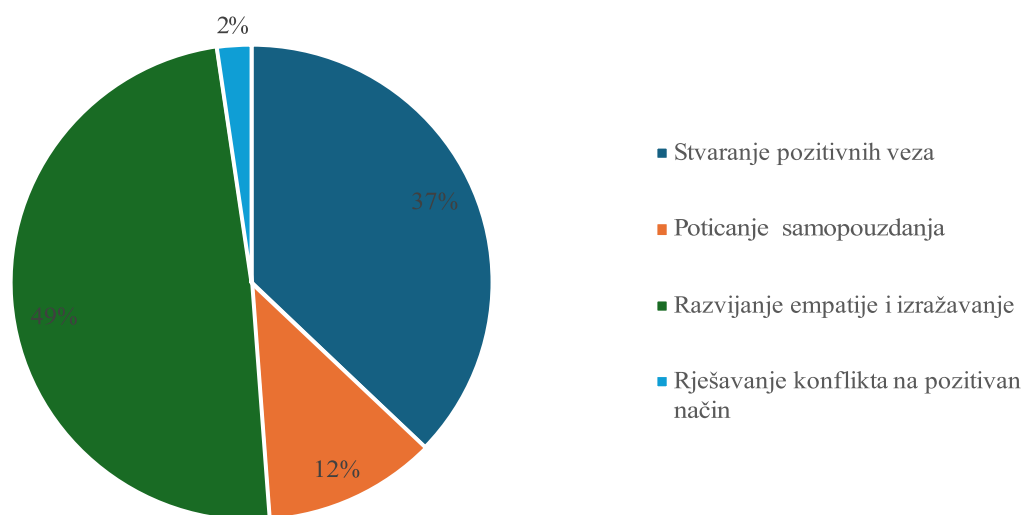
Većina ispitanika smatra kako individualizirani pristup djetetu olakšava proces prilagodbe djeteta na jaslice ($\chi^2 = 8,44$, $P = 0,038$).

Tablica 15. Učestalost odgovora na pitanje: Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?	N	%
Stvaranje pozitivnih veza	16	37,2 %
Poticanje samopouzdanja	5	11,6 %
Razvijanje empatije i izražavanje osjećaja	21	48,8 %
Rješavanje konflikta na pozitivan način	1	2,4 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 15. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?

Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?

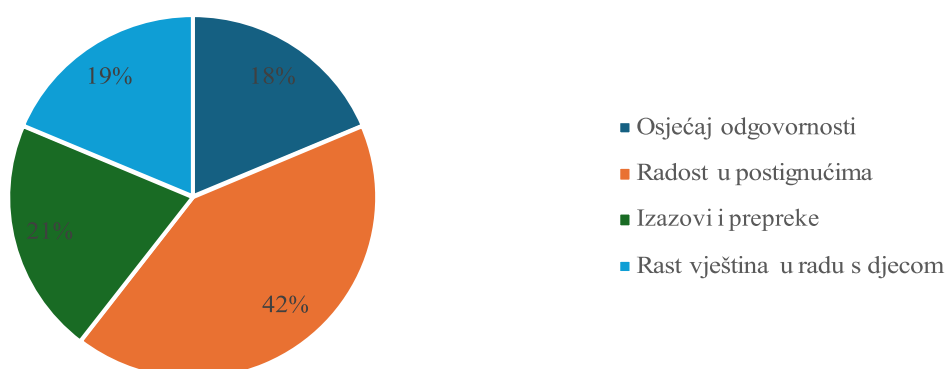
Najviše ispitanika izjavljuje da razvijanje empatije i izražavanje osjećaja potiču emocionalnu dobrobit djece ($\chi^2 = 24,26$, $P < 0,0001$).

Tablica 16. Učestalost odgovora na pitanje: Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?		
	N	%
Osjećaj odgovornosti	8	18,5 %
Radost u postignućima	18	41,9 %
Izazovi i prepreke	9	20,9 %
Rast vještina u radu s djecom	8	18,7 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 16. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?

Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?

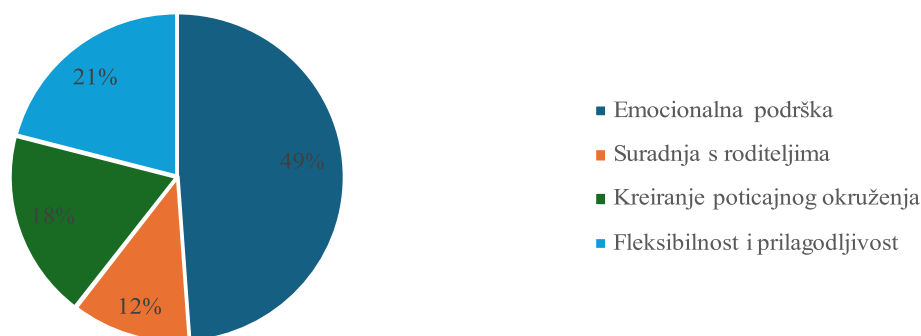
Ispitanici opisuju vlastiti doživljaj prilagodbe djece na jaslice podjednako kao osjećaj odgovornosti, radost u postignućima, kao izazov i prepreke i kao rast vještina u radu s djecom ($\chi^2 = 6,58$, $P = 0,086$).

Tablica 17. Učestalost odgovora na pitanje: Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?		
	N	%
Emocionalna podrška	21	48,8 %
Suradnja s roditeljima	5	11,8 %
Kreiranje poticajnog okruženja	8	18,5 %
Fleksibilnost i prilagodljivost	9	20,9 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 17. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?

Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?

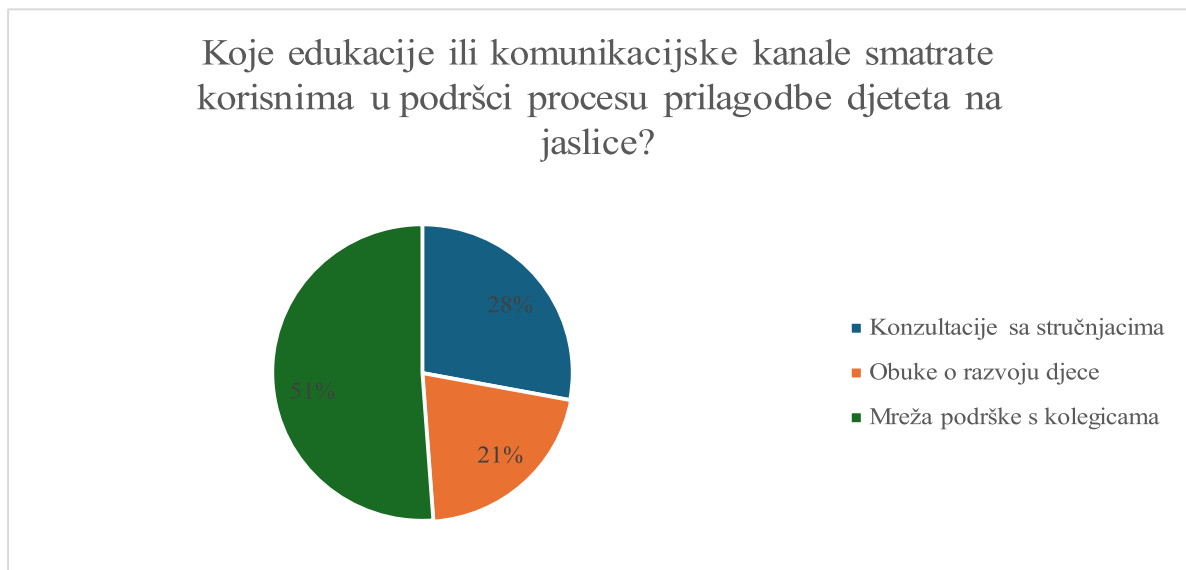

Većina ispitanika izjavljuje da je emocionalna podrška ključna komponenta procesa prilagodbe djece na jaslice ($\chi^2 = 13,83$, $P = 0,003$).

Tablica 18. Učestalost odgovora na pitanje: Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djeteta na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.

Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djeteta na jaslice?	N	%
Konzultacije sa stručnjacima	12	27,9 %
Obuke o razvoju djece	9	20,9 %
Mreža podrške s kolegicama	22	51,2 %
Ukupno	43	100,0 %

Slika 18. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djeteta na jaslice?

Ispitanici većina ispitanika navodi da preferira mreže podrške s kolegicama, kao korisne kanale u podršci tijekom procesa prilagodbe djeteta na jaslice ($\chi^2 = 6,46$, $P = 0,039$).

7. RASPRAVA

Polazak u jaslice često je prvi veliki korak djeteta u odvajanju od roditelja. Osim odvajanja od roditelja, dijete tada susreće mnogo nepoznatih ljudi, što dovodi do traumatskih iskustava, anksioznosti i problema prilikom odvajanja od roditelja. Tijekom boravka u jaslicama djeca proživljavaju takozvanu separacijsku anksioznost, koja je normalna i prihvatljiva u tom teškom periodu. Brzina kojom će se dijete prilagoditi na jaslice ovisi o iskustvima djeteta i brizi i njezi koju prima u jaslicama. Pozitivna iskustva omogućuju stvaranje emocionalnih veza s odgojiteljima, koje su kasnije važne za daljnji rast i razvoj djeteta. Visoka razina osjetljivosti roditelja i odgojitelja ključna je za podršku u emocionalnom razvoju djeteta (Stokes Szanton, 2005).

Kvaliteta odgoja i obrazovanja djeteta ovisi o kvaliteti odgojitelja, o njihovim stavovima, suradnji s roditeljima i stručnjacima, o njihovom cjeloživotnom učenju i usavršavanju. Odgojitelji pružaju djeci sigurnost, podršku, stvaraju okruženje koje će biti pogodno za rast i razvoj djeteta. Dobiveni rezultati u ovom istraživanju odnose se na stavove odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama.

Dobiveni rezultati iz Tablice 3., koji se odnose na tvrdnju „Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama“, govore da se ispitanici slažu s tvrdnjom da je priprema djeteta na jaslice jedna od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama ($\chi^2 = 20,14$, $P < 0,0001$).

U ispitivanju stavova odgojitelja prikazanih u Tablici 4., osim postupne prilagodbe, najviše ispitanika izjavljuje da se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta ($\chi^2 = 64,44$, $P < 0,0001$).

Iz Tablice 5. možemo iščitati da 56 % odgojitelja ističe važnost roditeljske angažiranosti i pripreme djece na jaslice, što su ključne komponente i glavne odgovornosti roditelja. Većina ispitanika u potpunosti se slaže s izjavom da je tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne važnosti suradnja odgojitelja i roditelja ($\chi^2 = 37,65,83$ $P < 0,0001$).

Dobiveni rezultati iz Tablice 6. pokazuju da se većina ispitanika slaže s tvrdnjom da je najčešća prepreka u procesu prilagodbe djece na jaslice upravo razdvajanje od roditelja ($\chi^2 = 31,88$, $P < 0,0001$). Tatalović -Vorkapić (2020) ističe da je najčešće to prvo odvajanje djece od roditelja, te da predstavlja veliku krizu za cijelu obitelj. Nadalje, u Tablici 7. ispitanici većinom navode da roditeljima preporučuju postupnu prilagodbu djeteta na jaslice, kako bi pomogli svojoj djeci ($\chi^2 = 6,46$, $P = 0,039$).

Važnost suradnje i komunikacije s roditeljima ističu mnogi autori koji se spominju u radu (Milanović i sur., 2014, Višnjić-Jevtić 2018, Ljubetić, 2014). Autori i dobiveni rezultati iz Tablice 8. govore da ispitanici smatraju da bi rad na izgradnji povjerenja poboljšao proces prilagodbe na jaslice ($\chi^2 = 32,21$, $P < 0,0001$) i da privrženost i povjerenje djece u odgojitelje igra važnu ulogu u procesu prilagodbe, kao i u stvaranju emocionalnih veza između djeteta i odgojitelja (Tatalović-Vorkapić, 2020).

Kako bi se postigla bolja suradnja i uključenost roditelja i pružila podrška tijekom procesa prilagodbe, u Tablici 9. možemo vidjeti da većina ispitanika smatra korisnim radionice o stvaranju poticajnog okruženja i suradnju s drugim stručnjacima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice ($\chi^2 = 28,51$, $P < 0,0001$). Dobiveni rezultati iz Tablice 10. govore da se većina ispitanika slaže s tvrdnjom da pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta procjenjuju daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj ($\chi^2 = 8,39$, $P = 0,0038$). Najviše ispitanika izjavljuje da zajedničke igre i aktivnosti potiču socijalnu integraciju u jaslicama ($\chi^2 = 68,98$, $P < 0,0001$). Navedeni rezultati mogu se iščitati u Tablici 11.

U Tablici 12. možemo vidjeti da najviše ispitanika izjavljuje da prepoznaje znakove emocionalne ili prilagodbene krize prema izrazima tuge ili tjeskobe ($\chi^2 = 33,86$, $P < 0,0001$), a da bi se one smanjile, ispitanici smatraju da su specifične potrebe, pozitivne strategije smirivanja, aktivnosti koje dijete voli i rutine i preferencije djeteta podjednako ključne informacije koje odgojitelji trebaju dijeliti s roditeljima kako bi bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice ($\chi^2 = 5,28$, $P = 0,152$).

Stavovi odgojitelja naznačeni u tablici 14. ističu kako individualizirani pristup djetetu olakšava proces prilagodbe djeteta u jaslicama ($\chi^2 = 8,44$, $P = 0,038$). Kao što naglašava Stokes Szanton (2005), reakcije odgojitelja mogu značajno utjecati na emocionalni razvoj djeteta, potičući njegov rast ili ograničavajući ga. Odgojitelji u istraživanju naglasili su da emocionalnu dobrobit djece najčešće postižu izražavanjem

empatije, te na taj način potiču socijalnu integraciju u jaslicama ($\chi^2 = 24,26$, $P < 0,0001$). Navedeni rezultati mogu se iščitati u tablici 15.

Nadalje, podaci iz Tablice 16. ukazuju da ispitanici opisuju vlastiti doživljaj prilagodbe djece na jaslice podjednako kao osjećaj odgovornosti, radost u postignućima, izazov i prepreku i rast vještina u radu s djecom ($\chi^2 = 6,58$, $P = 0,086$), a pri vrednovanju vlastite uloge u olakšavanju prilagodbe djece na jaslice, većina ispitanika izjavljuje da je emocionalna podrška ključna komponenta procesa prilagodbe djece u jaslicama ($\chi^2 = 13,83$, $P = 0,003$). Ti su rezultati prikazani u Tablici 17.

U Tablici 18. možemo vidjeti da 51 % ispitanika navodi da preferira mreže podrške s kolegicama kao korisne kanale u procesu prilagodbe na jaslice, a nakon toga slijede konzultacije sa stručnjacima, 28 % i naposljetku, obuke o razvoju djece, 22 % ($\chi^2 = 6,46$, $P = 0,039$).

Mnogi drugi autori također su provodili istraživanje na tu temu. Neke od njih željela bih istaknuti: Lara Uzelac također svoj diplomski rad temelji na izazovima i perspektivama s kojima se odgojitelji susreću u jasličkim skupinama. U svom istraživanju dolazi do zaključka kako je veoma važna komunikacija i suradnja s roditeljima tijekom prilagodbe djeteta u jaslicama, što se podudara s ovim istraživanjem.

Osim toga, u svom radu Iva Stritof navodi da djeca tijekom perioda prilagodbe pokazuju znakove emocionalne krize te da se roditelji i djeca trebaju pripremiti za nadolazeće periode. Ističe važnost stvaranja odnosa povjerenja između odgojitelja i djeteta i pružanja individualiziranog pristupa, što se prikazuje i u rezultatima ovoga rada. Lara Janković u svome radu navodi kako je adekvatna suradnja odgojitelja i roditelja veoma važna za kvalitetnu prilagodbu djeteta u jaslicama, te time ukazuje sličnosti u radovima.

8. ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi stavove odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama, s posebnim naglaskom na razumijevanje njihovih uvjerenja, izazova i strategija koje primjenjuju u praksi.

Rezultati dobiveni u istraživanju stavova odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama ukazuju da najvažniju ulogu u samom procesu prilagodbe imaju roditelji, njihova angažiranost i uključenost tijekom prilagodbe. Međusobna suradnja i povjerenje roditelja u odgojitelja igraju važnu ulogu u daljnjem rastu i razvoju djeteta, a otvorena komunikacija pokazala se ključnom kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta.

Analizirajući stavove odgojitelja, pokazalo se kako je najveći problem prilagodbe odvajanje djece od roditelja i da, kako Tatalović -Vorkapić (2020) ističe, to predstavlja veliku krizu za cijelu obitelj. Kako bi se ta kriza umanjila, odgojitelji roditeljima preporučuju postupnu prilagodbu.

Istražujući odgojiteljeve stavove o odnosu s roditeljima, pokazalo se da su za bolju suradnju i uključenost roditelja kao i za pružanje podrške tijekom prilagodbe korisne radionice o stvaranju poticajnog okruženja i suradnja sa stručnim timom odgojno-obrazovne ustanove. Iz rezultata istraživanja vidljivo je da odgojitelji smatraju da se socijalna integracija djece potiče zajedničkim igrama i aktivnostima te da pažljivim promatranjem emocionalnih stanja djece, odgojitelji procjenjuju daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov rast i razvoj. Sam proces prilagodbe zahtijeva od odgojitelja da upozna djecu, prepozna njihove karakteristike i da uspostavi odnos s njima.

Zbog osjetljivosti tog perioda, odgojitelji ističu da djeca emocionalne krize najviše pokazuju kroz izljeve tuge i tjeskobe, te kako bi se one smanjile, navode da su im bitne roditeljske informacije vezane za rutine djeteta, aktivnosti koje dijete voli, taktike umirivanja i specifične potrebe djeteta. Reakcije odgojitelja mogu značajno utjecati na emocionalni razvoj djeteta, potičući njegov rast ili ograničavajući ga. Visoka razina osjetljivosti roditelja i odgojitelja ključna je za podršku u tom periodu.

Tijekom procesa prilagodbe u određenim vrtićima, odgojiteljima se nudi pomoć stručnog tima. Proces prilagodbe odgojiteljima je izazovan zbog dječjeg plača i otpo-

ra koji djeca pružaju, što kod odgojitelja izaziva osjećaj nemoći, nekompetentnosti i nesigurnosti. Kako bi se stvorila emocionalna veza između odgojitelja i djeteta, važno je da odgojitelj bude osjetljiv na djetetove potrebe i emocije. Stoga i ne čudi da ispitanici opisuju vlastiti doživljaj prilagodbe djece na jaslice podjednako kao osjećaj odgovornosti, radost u postignućima, izazov i prepreku i rast vještina u radu s djecom, a pri vrednovanju vlastite uloge u olakšavanju prilagodbe djece na jaslice, većina ispitanika naglašava važnost pružanja emocionalne podrške djetetu. Kako bi se pomoglo prilikom prilagodbe, ispitanici većinom navode da preferiraju mreže podrške s kolegicama kao korisne kanale u podršci tijekom procesa prilagodbe djeteta u jaslicama.

Gledanje na djecu kao na zasebne individue koje imaju svoje vrijednosti, predstavlja za odrasle specifične zahtjeve u odgoju i obrazovanju. Ti zahtjevi odnose se na prilagođavanje sposobnostima djece uvažavanjem njihovih specifičnih potreba i interesa, i uzimajući u obzir kulturu i sredinu u kojoj se odgojni proces odvija (Maleš, 2011), stoga nije teško za pretpostaviti da je uloga odgojitelja u procesu prilagodbe djece na jaslice jedna od ključnih uloga tijekom prilagodbe. Odgojiteljeva uloga u samom procesu prilagodbe od iznimne je važnosti. Odgojitelj, osim što stvara adekvatno okruženje, djetetu pruža i adekvatnu skrb i njegu. Njegova uloga je raznolika. Predstavlja zabavljača, moderatora, prijatelja, savjetnika, osobu koja djetetu pruža emocionalnu toplinu i podršku. „Svaki odaziv na dječje emocije mora biti iskren. To zna većina odgojitelja u dječjim jaslicama. Razumijevanje dječjih osjećaja pravi je put do razumijevanja djeteta, jer je i ono biće protkano emocijama (Došen-Dobud, 2004: 30).

9. LITERATURA

1. Ajduković, M., Kregar Orekšović K., i Laklija, M. (2007.) *Teorija privrženosti i suvremeni socijalni rad*
2. Ben-Arieh, A., Casas, F., Frønes, I., i Korbin, J.E. (2014.) *Handbook of Child well-being: Theories, methods and policies in global perspective*. Springer: Heidelberg, Germany. Dostupno na: <https://www.scribd.com/document/333669266/Ben-Arieh-Casas-Frones-Korbin2013-Handbook-of-Child-Well-Being>[Pristupljeno: 06.ožujka 2024.]
3. Bredekamp, S. (1996.) *Kako djecu odgajati. Razvojno primjerena praksa u odgoju djece od rođenja do osme godine*. Zagreb: Tipotisak d.o.o
4. Diamond, M., Hopson, J. (2002.) *Čarobno drveće uma. Kako razvijati inteligenciju, kreativnost i zdrave emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije*. Lenik: Ostvarenje d.o.o
5. Došen-Dobud, A. (2004.) *S djecom u jaslicama*. Zagreb: Alinea
6. Došen-Dobud, A. (2016.) *Dijete – istraživač i stvaralac: igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alinea
7. Golik, I. (2022.) *Jaslice – adaptacija*. Multimedijски sustavi [Merlin]. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb. Dostupno na: <https://www.istrzime.com/djecja-psihologija/prilagodba-djece-na-vrtic-kako-u-vrtic-bez-straha/> [Pristupljeno: 11. ožujka 2024.]
8. Kanjić, S., Boneta, Ž. (2012). *Viđenje partnerstva obitelji i vrtića očima roditelja*. *Dijete, vrtić, obitelj*. 18(70), 8. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/123763> [Pristupljeno: 15. travnja .2024.]
9. Lillard Polk, P, Lillard Jessen, L. (2022.) *Montessori od prvog dana. Odgoj djeteta od rođenja do treće godine*,. Zagreb: Stilus knjiga
10. Lučić, K. (2007.) *Odgojiteljska profesija u suvremenoj odgojno-obrazovnoj ustanovi*. *Odgojne znanosti* 9 (1): 152–158

11. Ljubetić, M. (2011). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole*. Zagreb: Školska knjiga
12. Ljubetić, M. (2014) *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element
13. Mašković, T., Drožđan, D., Sokač, M., Josić, M. (2018) *Od jaslica do škole. Vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. Sveta Nedjelja: Tisak
14. Medina, J. (2021) *Pravila mozga za razvoj djeteta. Kako odgojiti pametno i sretno dijete od rođenja do 5. godine*. Zagreb: Stilus
15. Milanović, M i sur. (2014) *Pomozimo im rasti. Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga
16. Miljak, A. (1986). *Odgoj i njega djece u drugoj i trećoj godini života*. NIRO Školske novine, Zagreb.
17. Miljak, A. (1991). *Istraživanje procesa odgoja i njege u dječjim jaslicama*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Nenadić, S. (2002) *Odgoj u jaslicama : priručnik za odgojitelje i stručne suradnike*. Imotski : Naklada Potjeh, 2002, 24–42
19. Nikolić, S. (1996) *Svijet dječje psihe*. Zagreb: Prosvjeta
20. Paradžik, Lj., Kordić, A, Zečević, I. Šarić, D, Boričević- Maršanić V „*Ne idi, molim te*“ – *kognitivno-bihevioralni tretman djeteta sa separacijskim anksioznim poremećajem*. Soc. psihijat. Vol. 46 (2018) Br. 3, str. 251–268. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/303632> [Pristupljeno: 15. travnja .2024.]
21. Pećnik, N., Starc, B. (2010.) *Roditeljstvo u najboljem interesu djeteta i podrška roditeljima najmlađe djece.*,11–36
22. Rončević, A. (2006.) *Najčešći problemi u vrijeme prilagodbe djece na jaslice i vrtić*. Dijete, vrtić, obitelj. Vol. 12 No. 45, 2006. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/261962> [Pristupljeno: 10. travnja 2024.]
23. Ručević, S. i Mihalj, I. (2013.) *Privrženost u adolescenciji – odnos kvalitete, stilova i dimenzija privrženosti: Usporedba djevojaka i mladića*. Psihologijske teme 22, 1, 69–91. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/148412> [Pristupljeno: 18. travnja 2024.]

24. Slunjski, E. (2008.) *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar Media.
25. Stokes Szanton, E. (2005). *Kurikulum za jaslice, razvojno-primjereni program za djecu od rođenja do 3 godine*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“. *suvremeni socijalni rad. Ljetopis socijalnog rada*, 2007 (1), 65–86.
26. Udruga RODA *Separacijska anksioznost ili strah od odvajanja*. Dostupno na: <https://www.roda.hr/portal/djeca/gegavci/separacijskaanksioznost.html> [Pristupljen o: 18.travnja2024.]
27. Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S.A. (1998.) *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
28. Visković, I., Višnjić Jevtić, A. (2019.) *Je li važnije putovati ili stići? – prijelazi djece rane i predškolske dobi iz obitelji u odgojno-obrazovne institucije*. Zagreb: Alfa.
29. Vrgoč, H. (2005.) *Učenici, učitelji i roditelji zajedno na putu uspješnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
30. Wilson, A., Robinson N. (2002.) *Transitional Objects and Transitional Phenomena*. Columbia University Center for Psychoanalytic Training and Research and St. Mary Hospital. *Encyclopedia of Psychotherapy VOLUME 2*

10. PRILOG, POPIS TABLICA I SLIKA

ANKETNI UPITNIK

- 1) Spol
  - a) Muško
  - b) Žensko
- 2) Dob ispitanika u godinama
  - a) 18 do 30
  - b) 31 do 40
  - c) 41 do 50
  - d) 51 do 60
  - e) Više od 60
- 3) Godine radnog staža
  - a) 1 do 5
  - b) 6 do 10
  - c) 11 do 20
  - d) 21 do 30
  - e) Više od 31
- 4) Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama.
  - a) uopće se ne slažem
  - b) ne slažem se
  - c) nisam siguran

- d) slažem se
- e) u potpunosti se slažem
- 5) Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta.
- a) uopće se ne slažem
- b) ne slažem se
- c) nisam siguran
- d) slažem se
- e) u potpunosti se slažem
- 6) Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja.
- a) Uopće se ne slažem
- b) Ne slažem se
- c) Nisam siguran
- d) Slažem se
- e) U potpunosti se slažem
- 7) Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice.
- a) uopće se ne slažem
- b) ne slažem se
- c) nisam siguran
- d) slažem se
- e) u potpunosti se slažem
- 8) Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?
- a) Postupna prilagodba

- b) Rutina
  - c) Pozitivna komunikacija
  - d) Suradnja s drugim roditeljima
- 9) Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?
- a) Seminari i radionice koji se bave strategijama prilagodbe
  - b) Tečajevi o roditeljskoj suradnji
  - c) Radionice o stvaranju poticajnog okruženja
  - d) Suradnja s drugim stručnjacima
- 10) Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta procjenjujete daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj.
- a) Uopće se ne slažem
  - b) Ne slažem se
  - c) Nisam siguran
  - d) Slažem se
  - e) U potpunosti se slažem
- 11) Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?
- a) Zajedničke igre i aktivnosti
  - b) Zajednički obroci
  - c) Proslava rođendana i blagdana
  - d) Poticanje dijeljenja
- 12) Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?
- a) Promjene u ponašanju
  - b) Fizički simptomi

- c) Smanjen interes za aktivnosti
  - d) Poteškoće u komunikaciji
  - e) Izrazi tuge ili tjeskobe
- 13) Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta u jaslicama?
- a) Specifične potrebe (alergije, zdravstveni uvjeti)
  - b) Pozitivne strategije smirivanja
  - c) Aktivnosti koje dijete voli
  - d) Rutine i preferencije
- 14) Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?
- a) Individualizirani pristupi
  - b) Jača suradnja s roditeljima
  - c) Program podrške za roditelje
  - d) Osnaživanje djece
- 15) Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?
- a) Stvaranje pozitivnih veza
  - b) Poticanje samopouzdanja
  - c) Razvijanje empatije i izražavanje osjećaja
  - d) Rješavanje konflikta na pozitivan način
- 16) Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?
- a) Osjećaj odgovornosti
  - b) Radost u postignućima
  - c) Izazovi i prepreke

d) Rast vještina u radu s djecom

17) Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?

- a) Emocionalna podrška
- b) Suradnja s roditeljima
- c) Kreiranje poticajnog okruženja
- d) Fleksibilnost i prilagodljivost

18) Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djece na jaslice?

- a) Obuke o razvoju djece
- b) Konzultacije sa stručnjacima
- c) Mreža podrške s kolegicama
- d) Komunikacijske vještine

POPIS TABLICA I SLIKA

Tablica 1. Broj ispitanika po dobnim skupinama, izražen apsolutnim brojevima i postocima.....	28
Tablica 2. Broj ispitanika prema kriteriju radnog staža, izražen apsolutnim brojevima i postupcima.....	29
Tablica 3. Učestalost odgovora na tvrdnju: Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	30
Tablica 4. Učestalost odgovora na tvrdnju: Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	31
Tablica 5. Učestalost odgovora na pitanje: Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	33
Tablica 6. Učestalost odgovora na pitanje: Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	34
Tablica 7. Učestalost odgovora na pitanje: Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	35
Tablica 8. Učestalost odgovora na pitanje: Koje su Vaše preporuke za poboljšanje procesa prilagodbe na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	36
Tablica 9. Učestalost odgovora na pitanje: Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....	37

Tablica 10. Učestalost odgovora na tvrdnju: Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta, procjenjujem daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....38

Tablica 11. Učestalost odgovora na pitanje: Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....39

Tablica 12. Učestalost odgovora na pitanje: Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....40

Tablica 13. Učestalost odgovora na pitanje: Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....41

Tablica 14. Učestalost odgovora na pitanje: Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....42

Tablica 15. Učestalost odgovora na pitanje: Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....43

Tablica 16. Učestalost odgovora na pitanje: Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima..44

Tablica 17. Učestalost odgovora na pitanje: Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....45

Tablica 18. Učestalost odgovora na pitanje: Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djeteta na jaslice?, izražena apsolutnim brojevima i postocima.....46

Slika 1. Broj ispitanika po dobnim skupinama, izražen u postocima.....	28
Slika 2. Broj ispitanika po kategorijama godina radnog staža u postocima.....	29
Slika 3. Prikaz učestalosti odgovora na tvrdnju: Priprema djeteta na jaslice jedna je od ključnih roditeljskih odgovornosti prilikom prilagodbe djeteta u jaslicama, izražena u postocima.....	31
Slika 4. Prikaz učestalosti odgovora na tvrdnju: Otvorena komunikacija između roditelja i odgojitelja ključna je kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta, izražena postocima.....	32
Slika 5. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Tijekom prilagodbe djeteta na jaslice od iznimne je važnosti suradnja odgojitelja i roditelja?.....	33
Slika 6. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Razdvajanje od roditelja smatra se najčešćom preprekom u procesu prilagodbe djece na jaslice?.....	34
Slika 7. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Što Vi kao odgojitelj preporučujete roditeljima kako bi oni pomogli svojoj djeci u prilagodbi na jaslice?.....	35
Slika 8. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje su Vaše preporuke za poboljšanje procesa prilagodbe na jaslice.....	36
Slika 9. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje poduke ili resurse smatrate korisnima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice?.....	37
Slika 10. Prikaz postotka učestalosti odgovora na tvrdnju: Pažljivim promatranjem emocionalnog stanja djeteta, procjenjujem daljnji utjecaj prilagodbe na djetetov odgoj i razvoj.....	38
Slika 11. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje aktivnosti smatrate posebno korisnima u poticanju socijalne integracije djece u jaslicama?.....	39

Slika 12. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Kako prepoznajete znakove emocionalnih ili prilagodbenih kriza kod djece tijekom procesa prilagodbe?.....40

Slika 13. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje su, prema Vašem mišljenju, ključne informacije koje trebate dijeliti s roditeljima kako bi oni bili bolje pripremljeni za prilagodbu djeteta na jaslice.....41

Slika 14. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje promjene ili poboljšanja u praksi smatrate potrebnima kako bi proces prilagodbe djeteta bio učinkovitiji?.....43

Slika 15. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje strategije primjenjujete kako biste potaknuli emocionalnu dobrobit djece u jaslicama?.....44

Slika 16. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Kako opisujete svoj osobni doživljaj procesa prilagodbe djece na jaslice?.....45

Slika 17. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Prema Vašem mišljenju, koje su ključne komponente procesa prilagodbe na jaslice.....46

Slika 18. Prikaz postotka učestalosti odgovora na pitanje: Koje edukacije ili komunikacijske kanale smatrate korisnima u podršci procesu prilagodbe djeteta na jaslice?.....47

11. SAŽETAK

Ovaj diplomski rad fokusira se na stavove odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama. U prvom djelu diplomskog rada govori se o djetetovom razvoju, privrženosti i prilagodbi na jaslice. Naglašava se važnost odgojitelja u jaslicama i partnerstvo koje nastaje između roditelja i odgojitelja.

U drugom djelu provedeno je istraživanje na 43 ispitanika u gradovima sjeverozapadne Istre. Cilj ovog rada bio je utvrditi stavove odgojitelja o procesu prilagodbe djece u jaslicama. Nastojalo se istražiti što odgojitelji smatraju ključnim komponentama u procesu prilagodbe, što očekuju od roditelja u tom stresnom periodu, kako pomoći djeci da što bezbolnije prođu proces prilagodbe na novu sredinu kao što su jaslice.

Postavljene hipoteze i dobiveni rezultati pokazuju da odgojitelji ističu važnost otvorene komunikacije između roditelja i odgojitelja kao ključne komponente kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta. Većina odgojitelja smatra kako individualizirani pristup djetetu olakšava proces prilagodbe djeteta na jaslice, te da razvijanjem empatije i izražavanjem osjećaja potiču emocionalnu dobrobit djece u jaslicama. Većina ispitanika smatra korisnim radionice o stvaranju poticajnog okruženja i suradnju s drugim stručnjacima u podršci prilikom procesa prilagodbe djece na jaslice i navode da su bitne mreže podrške s kolegicama kao korisne kanale u podršci tijekom procesa prilagodbe djeteta na jaslice. Odgojitelji ističu važnost roditeljske angažiranosti i pripreme djece na jaslice, što su ključne komponente i glavne odgovornosti roditelja, a otvorena komunikacija, iskrenost i suradnja u postizanju zajedničkih ciljeva preduvjet su uspješnog partnerstva.

. Možemo zaključiti da je odgojiteljeva uloga u samom procesu prilagodbe od iznimne važnosti za dijete. Međusobna suradnja i povjerenje roditelja u odgojitelja igraju važnu ulogu u daljnjem rastu i razvoju djeteta, a otvorena komunikacija pokazala se ključnom kako bi se riješile krizne situacije tijekom prilagodbe djeteta.

Ključne riječi: prilagodba, partnerstvo, stavovi odgojitelja, privrženost, uloga odgojitelja, uloga roditelja

SUMMARY

This graduate thesis focuses on the attitudes of the respondents about the process of adaptation of children in the nursery school. The first part of the thesis talks about the child's development, attachment and adaptation to the nursery. The importance of nursery teachers and the partnership that develops between parents and educators is emphasized.

In the second part, research was conducted on 43 respondents in the cities of northwestern Istria. The aim of this paper was to determine the attitudes of educators about the process of adaptation of children in daycare centers. An effort was made to consider what educators are key components in the adaptation process, what they expect from parents in that stressful period, how to help children go through the process of adapting to a new environment as painlessly as possible, as researched by the nursery school.

The hypotheses set and the results obtained show that educators emphasize the importance of open communication between parents and educators as a key component in order to resolve crisis situations during the child's adjustment. Most educators believe that an individualized approach to the child facilitates the process of the child's adaptation to the nursery, and that by developing empathy and expressing feelings, it promotes the emotional well-being of the children in the nursery. The majority of respondents consider useful workshops on creating a district incentive and cooperation with other experts in support during the process of adaptation of children at the nursery and state that support networks with colleagues are important as useful channels for support during the process of adaptation of a child at the nursery. Educators emphasize the importance of parental engagement and preparation of children at daycare, which are key components and main responsibilities of parents, and open communication, honesty and cooperation in achieving common goals predict a successful partnership.

We can conclude that the teacher's role in the adaptation process itself is extremely important for the child. Mutual cooperation and parents' trust in the educator play an important role in the child's further growth and development, and open

communication has proven to be crucial in order to resolve crisis situations during the child's adjustment.

Key words: adjustment, partnership, educator beliefs, attachment, educator role, parenting role